

Καλαρρυτιώτικα Νέα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ» ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1999 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 82 • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 • Δ/ΝΣΗ: ΔΕΔΕΛΗΣ 7 Τ.Κ. 45221 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ιερό χρέος η απόδοση τιμής στις μεγάλες προσωπικότητες του χωριού μας

Ο Πατριωτικός Σύνδεσμος Καλαρρυτών «Η ΠΙΝΔΟΣ» με ιδιαίτερο σεβασμό προς όλους τους αειμνηστους συμπατριώτες μας, που διακρίθηκαν, κατά καιρούς, στα γράμματα, στις τέχνες, στις επιστήμες, στην πολιτική, ή κληροδότησαν τις μεγάλες ηθικές αξίες της ευποιΐας, της φιλοπατρίας και της απροσμέτρητης αγάπης τους για τη γενέθλια γη και τους ανθρώπους της, απέστειλε προς τον Δήμαρχο Ιωαννιτών κ. Αναστάσιο Παπασταύρο το παρακάτω έγγραφο (υπ. αριθμ. 129/29-10-1999):

«Αξιότιμε κ. Δήμαρχε, δεχθείτε τους εγκάρδιους χαιρετισμούς μας και τις πλέον θερμές ευχές μας, για καλή επιτυχία στο έργο σας.

Πιστεύουμε ακραδάντως, ότι είναι καθήκον και ηθική υπο-

χρέωση κάθε ευνομούμενης Πολιτείας, να τιμά με συγκεκριμένες πράξεις και ενέργειες τους πολίτες της εκείνους που κληροδότησαν εν ζωή ή μετά το θάνατό τους ακίνητα μεγάλης αξίας ή χρήματα στο Δήμο, σε Ευαγή Ιδρύματα ή στην Πολιτεία ή πραγματοποιήσαν πράξεις ευποιΐας επ' ωφελεία του Κοινωνικού Συνόλου.

Κατόπιν των ανωτέρω θα σας παρακαλέσουμε θερμά να εισηγηθείτε στην αρμόδια επιτροπή του Δήμου να δώσει σ' έναν από τους δρόμους της πόλης το όνομα του αειμνήστου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΣΤΑΔΗΜΑ του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, ο οποίος άφησε δώρεο στο Δήμο ακίνητο, σημαντικής αξίας, στο κέντρο της πόλεως των Ιωαννίνων, επί της οδού Δωδώνης 7».

Πέραν βέβαια, των άλλων ε-

νεργειών και εκδηλώσεων που θα κάνει ο Σύνδεσμός μας για την απόδοση τιμής στους Καλαρρυτινούς, που διακρίθηκαν σε διαφόρους τομείς δράσεως και εξαιρέτων πράξεων, κάνει πρόταση προς τον Πρόεδρο της Κοινότητας μας και το Κοινοτικό Συμβούλιο, να δώσουν σ' όλους τους δρόμους του χωριού μας και την Κεντρική μας πλατεία, τα ονόματα των μεγάλων ανδρών και γυναικών του χωριού μας.

Έτσι θα παραδειγματίζονται οι νεώτερες γενεές των Καλαρρυτινών, για να πράξουν κι εκείνες το καθήκον τους, όταν χρειασθεί.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

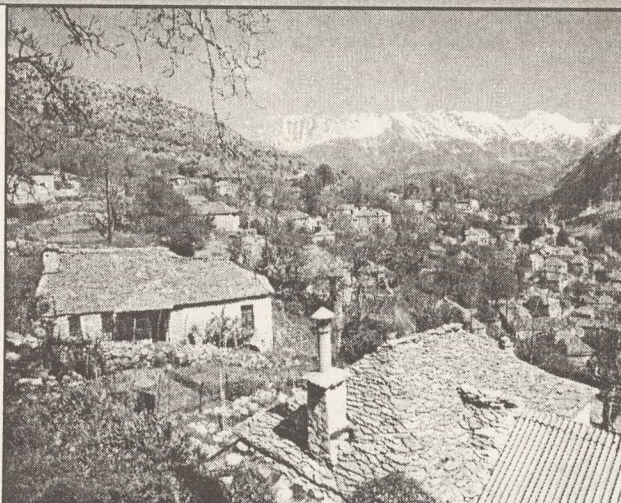

Μία ανέκδοτη φωτογραφία των αειμνήστων Μεγάλων Ευεργετών ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ και ΧΑΡΙΚΛΕΙΑΣ ΚΩΣΤΑΔΗΜΑ

Η καρδιά της προκοπής των Καλαρρυτινών

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Τ. Λυκειάρχης

Καλαρρυτιώτης σημαίνει άνθρωπος κύρους και προκοπής. Το κεφαλοχώρι μας Καλαρρύτες που αφήνει άναυδους με το μεγαλείο του όλους: Έλληνες και ξένους. Τα χλιοτραγουδιμένα βουνά της Πίνδου μας που έθρεψαν λεβέντες: Ξωμάχους, ανθρώπους των γραμμάτων και της Τέχνης.

Τώρα μιλάμε, και άριστα κάνουμε, με δικαιολογημένο καμάρι για το κεφαλοχώρι μας Καλαρρύτες. Τι είναι αυτό το: μας, που το τονίζουμε ενστικτωδώς. Στην περίπτωση μας το μας, σημαίνει ότι κάτοχοι, νοικοκυραίοι του χωριού είμαστε όλοι οι Καλαρρυτιώτες. Με απλά λόγια, αυτό σημαίνει, το χωριό είναι όλων μας.

Όπως για κάθε περιουσιακό μας αγαθό δείχνουμε ενδιαφέρον, φροντίδα, έγνοια να το διατηρήσουμε σε καλή κατάσταση, σε λειτουργικότητα, σε πολιτιστικό επίπεδο, έτσι και για το χωριό μας πρέπει να δείχνουμε στην πράξη, στα έργα στις συμπεριφορές μας την απέραντη αγάπη, τον ιδιαίτερο ζήλο, την έντονη μέριμνα. Υπάρχουν σήμερα τέτοιες ποιότητες πατριώτες στο χωριό μας; Ο ήρωας του είδους, που αναφερόμαστε, δεν ζει σε άλλους κόσμους, αλλά στο δικό μας. Αν ο καθένας μας ψάξει προσεκτικά μέσα του θα τον βρει, θα τον ανταμώσει, θα τον χαρεί!

Ο λόγος του γνήσιου πατριώτη χωριανού μας είναι λόγος άντρα, λόγος χριστιανικής αγάπης, λογικής, βαρύτητας, συνέπειας, προκοπής. Διαθέτει κύρος, επιβολή, αξία. Φωτίζει τον ίδιο, τον ομιλούντα και καταυγάζει τους συνομιλητές του. Πρόκειται για λόγο ποιότητας, λόγο σύνθεσης αρετών, ψυχι-

κής ομορφιάς και ηθικής ευπρέπειας. Είναι λόγος νοηματισμένος, λόγος συμπεριφοράς, στάσης ζωής που ταιριάζει σε αληθινό, σε ψυχικά καλλιεργημένο άνθρωπο, κοντολογίς σε άνθρωπο που διαθέτει: ανθρωπιά.

Όλα αυτά δεν μπαίνουν σε καλούπια, σε σχήματα, σε χρώματα, δεν παίζεται θέατρο. Δεν μορφοποιούνται οι καταστάσεις

της ζωής, συνδημιουργούνται φυσικές απροσποίητες συμπεριφορές. Στη φυσική επικοινωνία με τους συνανθρώπους του ο σωστός, ο γνήσιος, ο τίμιος άνθρωπος είναι αυτός που είναι, είναι το έργο του, οι πράξεις και οι συμπεριφορές του. Ο τίμιος άνθρωπος κάνει τίμια έργα, ο ουτιδανός ανέντιμα.

Πρόκειται για κατάφαση στη μάχη της ζωής με στόχο την αξιοβίωτη ζωή. Η κατάφαση, η θετική απάντηση, η θετική τοποθέτηση είναι θεληματική του καθένα μας. Αυτό σημαίνει δεν είναι μέθοδος ζωής, αλλά η ίδια η ζωή μας.

Αν αυτή την παρουσία, την πάντοτε αγωνιζόμενη, την βλέπουμε στον εαυτό μας και την αμφισβητούμε στους συνανθρώπους μας, αυτό οφείλεται στο βαθμό της επίδοσής μας στον έντιμο αγώνα της ζωής που καθημερινά κάνουμε.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι οφείλουμε να προχωρήσουμε στη ζωή: «με το σταυρό στο χέρι» δηλαδή ενεργώντας με υπερβολική ευσυνειδησία τηρώντας τους ηθικούς κοινωνικούς, θρησκευτικούς κ.λπ. κανόνες. Πιο λιανά: να πορευόμαστε έντιμα, χριστιανικά, ηθικά. Σαφέστατα: Ναι.

Ίσως ρωτηθεί: Αυτά ποιός τα πληρώνει; Απαντάμε. Κανένας. Το κέρδος; Ψυχικό, εσωτερικό, η ίδια η ευτυχία που δεν ανισταθμίζεται με κανένα υλικό ποσό. Δεν λαχταράμε την αξιοβίωτη ζωή που αξίζει να τη ζει κανείς; Αυτή είναι ζωή Χριστιανού αγωνιστή, Έλληνα μαχητή.

Σήμερα μιλάμε και συμφωνούμε όλοι για φοβερή κρίση της εποχής μας: Κρίση στην παιδεία. Κρίση στα τρόφιμα, νοθεία και στα γάλατα των μωρών. Κρίση γενικώς στον άνθρωπο που τυφλωμένος από το παράνομο κέρδος δεν διαθέτει το ηθικό ανάστημα να εμβαθύνει λογικά στα πράγματα και να καταλήγει σε ορθά συμπεράσματα.

Ποιός φταίει; Οι άλλοι. Εμείς βγάζουμε την ουρά μας απ' έξω. Αν είμαστε λίγο ειλικρινείς θα απαντούσαμε στη βαβέλ της κρίσης του καιρού μας, φταίμε όλοι, άλλος λίγο, άλλος πολύ. Επομένως η σωτηρία από την κρίση θα έρθει από τον εαυτό μας, από μας τους ίδιους θα ξεκινήσει η κάθαρση. Μόνο έτσι θα δούμε πραγματικά άσπρη μέρα. Όλα τα άλλα είναι φτηνά λόγια, φούμαρα.

Το κεφαλοχώρι της Πίνδου μας Καλαρρύτες πρόκοψε και έφτασε ιστορικά και πολιτιστικά πολύ ψηλά, ώστε η προσφορά τους να έχει παγκόσμια αναγνωριστεί στην χρυσοχόια. Πώς τα κατάφεραν οι ορεινοί Καλαρρυτιώτες πρόγονοί μας; Η απάντηση είναι: Μόχθησαν πόνεσαν, ευτύχησαν στους ήχους της τιμιότητας, της ανθρωπιάς και της Ορθοδοξίας. Εδώ εστιάζεται η καρδιά της προκοπής των Καλαρρυτινών. Αυτά δεν είναι εξωτερικά στοιχεία, αλλά ψυχική αρχοντία.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Το κεφαλοχώρι της Πίνδου Καλαρρύτες είναι ένα μέγεθος με ιστορική και πολιτιστική ζωή αιώνων. Αυτό μαρτυρεί η αντικειμενική οπτική και συνυφαίνει μίαν αλήθεια απρόσιτη, απλησί-αστη. Η ιστορία και ο πολιτισμός στη ζωή είναι γεγονότα, δρώμενα, δεν είναι έννοιες.

Πολλοί με δικαιολογημένο ενδιαφέρον ερωτούν: Υπάρχει Ιστορία των Καλαρρυτινών; Η απάντηση είναι θετική. Που βρίσκεται; Η συνέχεια της ερώτησης. Στην αχλύ των αιώνων, στα κείμενα, στα κατάλοιπα του πολιτισμού και στους καημούς μας. Περιμένει τον ειδήμονα να την φέρει στην επιφάνεια. Την συνθέτουν: Φως ανθρωπιάς, πόνος, μόχθος, έρωτες, λαχτάρες και θυσίες για λευτεριά, αξιοπρέπεια, νίκες, ήττες, προκοπές ΔΙΕΘΝΟΥΣ: εμβέλειες π.χ. χρυσοχόια κ.λπ.

Τα ιστορικά μονοπάτια, όπως όλα τα μονοπάτια είναι στενά και δύσβατα. Για να τα περπατήσεις περήφανα, με ψηλά το κεφάλι, πρέπει να συνδιαλλαγείς με το θάνατο και να τον κάνεις ζωή, δράση, βίος.

Οι υπαρκτάς αντιδράσεις των ηρώων της ζωής μπροστά στο θάνατο είναι τόσες όσοι και οι λεβέντες του βίου.

Ο Ελληνικός γαλανός ουρανός, απέραντος, γαλήνιος, γελαστός, βλοσυρός και δακρυσμένος με τον ήλιο, το φεγγάρι, τα αστέρια, τα πουλιά, τα δροπάκια υποβάλλει με το μεγαλείο του και τέρπει.

Τα πέτρινα σπίτια των Καλαρρυτινών στο πρανές της Πίνδου, μόχθος, επίπεδο ανάπτυξης των υλικών και πνευματικών συνθηκών της κοινωνικής ζωής των ορεινών ανθρώπων ανοίγουν σελίδες αδιάψευστου πολιτισμού. Κοντά σ' όλα και πάνω απ' όλα ο πολιούχος του χωριού μας ο Αϊ-Νικόλας, άγρυπνο και προστατευτικό μάτι για όλους μας. Ένα κερδί στη χάρη του, λαφρύνει την καρδιά απ' τα βάσανα και παραμερίζει τις έγνοιες της ζωής.

Κοντά στα σημερινά δρώμενα, στις τωρινές εμπειρίες, τα νωπά βιώματα ο ίσκιος του χθες, των συμβάντων στο παρελθόν μας συντροφεύουν. Όσο περισσότερο προσεγγίζουμε τις ρίζες μας, τόσο καλύτερα γνωρίζουμε την υπαρχή μας, τον εαυτό μας. Εδώ βρίσκεται η δύναμη του σύγχρονου ανθρώπου. Έτσι παύει να είναι φτηνέι μαριονέτα, που κλαίει και γελά χωρίς δάκρυα και χαμόγελα.

Οι φημισμένοι Καλαρρυτιώτες πρόγονοί μας είναι δυναμάρια: γνώσης, βούλησης, δύναμης, δουλειάς και αρετής. Πά-υχαν σκληρά για τις φανίλιες τους και όταν δεν τα έβγαζαν πέρα με τις αντιξοότητες στον τόπο τους, δεν το βάζαν κάτω. Με πόνο στην καρδιά, με την ευχή της μνάας και την ευλογία του Αγίου Νικολάου, προστάτη του αρχοντοχωριού μας, ταξίδευαν στα ξένα. Εκεί αντιμετώπιζαν τεράστιες και ποικίλες δυσκολίες. Τις νικούσαν με την εντιμότητα, το μεράκι της δουλειάς και τη βοήθεια του Θεού.

Πάντα θυμόταν τη ρήση του δασκάλου τους: «Τα φτερά της επιτυχίας στη ζωή ξανοίγονται πάντοτε με τον έντιμο μό-χθο».

Οι πρόγονοί μας μας κληρονόμησαν πολλά: Καλό όνομα,

ΠΟΙΗΣΗ Η ΠΗΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΑΦΙ

Π.Β. ΠΑΣΧΟΥ

Κάτι απ' τον αέρα

Αόρατα τώρα τα σώματα, σε τάφους από χρόνια και σκουριασμέν' από το χρόνο τ' ασπρισμένα κόκκαλα ξύλα στα κάγκελα μισοδιαλυμένα γυαλιά όλο ραγισματιές ή από λάδι σταξιές, μπρος σε φωτογραφίες μ' αδιόρατο χαμόγελο ξεθωριασμένο, φύλλα, άνθη όλο θλίψη πάνω στα μονοπάτια τα χορταριασμένα...

Τα μάρμαρα με τα μισοσβησμένα... ονόματα έχουν απομεινεί μόνο και ημερομηνίες. Κι όμως, μέσα στη ζέστη, μουσκεμένα τα χόρτα και τα φύλλα έχουν κάτι απ' τον αέρα και τη δροσιά, που ο πελώριος πλάτανος με τα θροίσματα των φύλλων του φερν' ως εδώ να μην ξεχνούνε τη Λευκοπηγή όσοι ταξίδευαν, μην τους πλανέψ' η λήθη στη μεγάλη νύχτα....

Όπως τότε

Ειχ' ανοιχτά δύο χέρια και κρατούσα σφιχτά στα μπράτσα μου την έμορφη Λευκοπηγή, λες κ' ήταν νεογέννητο κορίτσι. Έρεμα, μην παραπατήσω και μου πέσει! Και ήρθε ξάφνου ο σεισμός και μου την άρπαξε γκρεμίζοντας όλα τα δέντρα, πίνοντας όλα τ' αυλάκια, που ποτίζανε τους κήπους! Και πως να χτίσω τώρα το ξεριζωμένο σπίτι μου; Πώς να γεμίσω πάλι τις φλέβες του χωριού μ' αίμα και δάκρυ, για ν' ακουστεί πάλι στ' αυλάκια ο φλοίσμος από τα νερά, τρεχούμενα, στα σπίτια και στους κήπους, όπως τότε;...

Η σκάλα

Εκεί που χάνονται οι οροσειρές και αναδύονται οκείες ανάλαφρες απ' τα παλιά, λέω να ξανάρθω, κι ως είναι τυλιγμένα όλα στη σιωπή και όλα παραδομένα λες στην ανέλετη του χρόνου αιθάλη. Το πατρικό μου σπίτι θα 'χει πάντα ορθάνοιχτες τις πόρτες του, κι απ' τα παράθυρα θα μπαίνει ονειρεμένες ήλιος, ζωηφόρος. Θ' ανασταίνει τη δόξα του μεσημεριού, του ηλιογέρματος αρώματα και μουσικές απ' τα τραγούδια της μάνας μου, από καιρό κεκοιμημένης εν Κυρίω θα ρίχνει αλαβάστρινη σκάλα στο χάσμα της αόλης αβύσσου που από χρόνια με συνθλίβει, και θα παραμερίζει καταγίγιδες οργισμένες και ματωμένες τρικυμίες σε μολύβδινα στήθη αδερφικά, πριν από το ναυάγιο...

Οι σκιές

Όταν τελειών' η νύχτα, έρχονται αχτίδες του πρωσιού, ήρεμος ήλιος και ανασταίνουν την από τους σκαιομούς. Όλο το πατρικό μου φωτίζεται από το 'να φως παράξενο, που κάνει διάφανη τη σκεπή, τους τοίχους, τις γωνίες, τις σκάλες. Βλέπω ξανά όλους τους ίσκιους που είχανάποτε γεμίσει τα δωμάτια, τη σάλα, την αυλή... Σκηνές από γιοιές, βαφτίσια, γάμους, ξεραντώματα, ή και ταξίδια, χωρισμούς, μνημόσυνα... 'Ηθελα ν' ακουμπήσω στη διαμαρτυρία να πάρω σαν τού 'να κλωνί βασιλάκι, μ' ένα βιβλίο και να ψάλλω τον ύμνο-θρήνο του Διβί: «Πως άσομα την ωδή Κυρίου επί της αλυστικής...» Δεν βρισκόμ για διαμαρτυρία ή άλλο δέντρο έχουν χυθεί για πάντα όλα υπαίσημα. Μονάχα κάποια είδωλα, κάποινες θαμνές εικόνες, ότμα φωτίζονται από τον ήλιο, μας απλώνουν τ' αγαπημένα χέρια τους, αθάνατους άλλους, και μας χαμογελούν με λόγ' ακατανοήτα- έτσι μονάχα για να κρύβουν τα θροίσματα αγγελικών πτερόν, ή τα τριζέματα που κάνουν τα κόκκαλά τους, από χρόνια, ξασπρισμένα...

Σχεδίες

Βόστρυχοι κερασάκι απ' τ' ανοιχτό παράθυρο θιασούν τριφερό το βλέμμα μου. Επιστρέφω στις φυλλοσιές του πατρικού μου, όπου Αρχάγγελοι ψάλλουν τροπάρια ουράνιας ευφορίας! Υποχωρεί ο καυσίνας της Αττικής κ' η δρόσος από την ευδοκία της Λευκοπηγής αποβένει μνήμες χλωρές από τραγούδια κι ανθοσιμένα καλαμπόκια. Και τ' άγριο χόρτο στο ποτιστικό νεράλακο βάλαμο στις κρυφές πληγές, που μέσα τους βουλιάζουν τελετουργικά σχέδιας νουσταλγίας...

Ευλογημένη σκεπή

Τώρα που η πέτρινη μορφή σου έφυγε για πάντα και μεσ' στο χάσμα του οισμού βυθίστηκε μαζί μου, έρχεσαι, Πατρικό μου Σπίτι, πιο συχνά στον ύπνο μου και περπατάς, σε να 'χεις πόδια στην αυλή. Ακούω τον άνεμο στο τζάκι και στα δέντρα, βλέπω επάνω κοντά στα κεραμίδια, τον πατέρα τ' όνομα, που έγραφα όταν ο μάστορας μου έδωσε μια πλάκα, λέγοντας: «Εδώ, Πασχάλη, γράψε τα ονόματα, το χρόνο, κι ένα σταυρό στη μέση» -που τάχα να βρίσκεται τώρα

Στον τόπο μας Δεκαπεντάυγουστος στο κεφαλοχώρι μας

Οι γλυκόλες και χαρμόσυνες καμπάνες του Αϊ-Νικόλα ηχούν ευφρόσυνα και διαλαλούν στα διάσελα, τις κοντοραχούλες και τις κορυφές της Πίνδου μας την εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Η Παναγία μας η 'Οδηγήτρια', η 'Γλυκοφλούσα', η 'Παραμυθία', η 'Παντάνασσα', η Δέσποινα του κόσμου, η ελπίδα όλων μας εορτάζεται και κατευοδώνεται από τα παιδιά της, τους πιστούς ορθόδοξους χριστιανούς, που ψάλλουν, ότι 'τον κόσμο ου κατέλιπες, Θεοτόκε'.

Η Πίνδος που αγάλλεται, οι πιστοί Χριστιανοί ευφραίνονται το 'Μικρό Πάσχα' και δοξάζουν την Μητέρα του Χριστού και Μητέρα όλων μας. Ότι και να μας βρει στις κακοτοπιές της ζωής 'Παναγία μας' λέμε και στη χάρη της καταφεύγουμε.

Οι Καλαρρύτες τον Δεκαπεντάυγουστο γνわりζούν μέσα πλήθος επισκεπτών, συμπατριωτών και φίλων του Κεφαλοχωρίου μας, απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας. Δεν λείπουν οι Ευρωπαίοι που γνώρισαν απ' τα βιβλία το χωριό μας και τώρα το χαίρονται από κοντά. Ιδιαίτερα ενθουσιάζονται από τους ξωμάχους που επισκέπτο-

νται στις στάνες.

Το πανηγύρι του Δεκαπεντάυγουστου είναι το πρώτο της χρονιάς σε συμμετοχή πανηγυριστών και σε, παραδοσιακή λάμψη. Κρατά μέρες. Ακούγονται και χορεύονται γνήσια δημοτικά τραγούδια που είναι ψυχή από την ψυχή του μεγάλου λαού μας. Η Ελληνική παράδοση δεν είναι μισοεκαό είδος, αλλά ιστορική και πολιτιστική πορεία του έθνους. Η Ορθο-

δοξία μας νοσηματίζει και ποδηγετεί τη ζωή μας. Η ανθρωπιά στην καλή της ώρα.

Το ψηλό τοπίο της μέθεξης στον εορτασμό της κοιμήσεως της Θεοτόκου ψυχικό ξέφωτο, σωτηρία ψυχής είναι η Θεία Μετάληψη, η κοινωνία των αγράνων μυστηρίων, η Θεία Ευχαριστία, η μεταλαβία των Χριστιανών που γίνεται στη Θεία Λειτουργία της Μεγάλης ημέρας στην εκκλησία.

Κοντά στην αυλή του Μαρέτη

Τον Αύγουστο στις δροσιές της Πίνδου χαιρέται ο επισκέπτης Καλαρρυτιώτης την πόρτα με συγγενείς και φίλους. Οι δρόμοι γεμάτοι κόσμο, κουβέντα, γέλια και χαρές. Πόσο μοιάζουν οι απροσποίητες πνοές τους.

Ο Χριστόφορος, Καλαρρυτιώτης της διασποράς, κοντά στην αυλή του Μαρέτη κοντοστέκεται και αναπολεί τα περασμένα, τα δρώμενα του χθες.

- Γεια σου, Χριστόφορε, τι συλλογίσας;

- Τα παιδικά μου χρόνια. Να εδώ, τότε που το Δημοτικό Σχολείο είχε τέσσερις δασκάλους και μία νηπιαγωγό. Τι παιδομάνι, τι χαρές, τι ζωή! Τότε που λες, παίζαμε πολλά παιχνίδια και κρυφτό. Ο καθένας φύλαγε στην αυλή του Σχολείου και κρυβόμαστε στον κήπο και στους γύρω χώρους μέχρι την αυλή του Μαρέτη.

Η Θεία Στεργιάνα του Μαρέτη έβγαине στο παράθυρο και ομόρφαινε ο τόπος με την αρχοντιά της ομορφιάς της και του χαρακτήρα της. Ακέραιοι άνθρωποι! Χαιρόταν την παρουσία μας, μας πρόσχε και μας ορμήνευε να μη χτυπήσουμε στους τοίχους. Τι όμορφος κόσμος, μοναδικός, χαρούμενος με ίσκιο στο πέρασμά του. Έξαρση ανθρωπιάς!

- Το χωριό μας, Χριστόφορε, καθώς διαβαίνουμε τους δρόμους του, ξηπνά χίλιες δύο αναμνήσεις, θύμισες λεβεντιάς.

- Καλά εμείς Νικόλα, στους νέους που δεν έζησαν στο χωριό αλλά στις πόλεις, τι εμπνέει μέσα τους;

-Αυτά που εμείς τους λέμε με τις διηγήσεις μας. Και δεν μένουν σ' αυτές, στο σκηνικό τους, οραματίζονται το μέλλον. Ένα μέλλον ανθρωπιάς, ευτυχίας και χαράς.

Η ενσάρκωμένη ανάμνηση φωτίζει την ύπαρξή μας και την κάνει να σκέπτεται, να συλλογίζεται, να στοχάζεται ανθρωπιά.

Αυγουστιάτικο έθιμο

Τα ήθη είναι οι παραδοσιακοί κανόνες κοινωνικής διαβίωσης. Το έθιμο είναι συνήθεια της κοινωνικής ζωής που διαμορφώθηκε από την παράδοση. Οι κοινωνίες που θέλουν και μπορούν να προκόψουν σεβνται τα ήθη και τα έθιμά τους. Η σύγχρονη δομή της κοινωνίας μας -ρευστή και ευθραυστή- και η βούληση του ανθρώπου να προσαρμόζεται με τις ξενόφερτες και ολέθριες συνήθειες αλλοιώνει την Ελληνική ζωή, τον χαρακτήρα, το ποινόν μας.

Το πανηγύρι του Δεκαπενταυγούστου ήταν και είναι μεγάλο σε συμμετοχή, σεβασμό στη γνήσια παράδοση, ευπρέπεια και ευφροσύνη. Μετά το τέλος, την τελευταία ημέρα που οι γλεντζέδες πήγαιναν πατινάδα στην Πλάκα με τα βιολιά, δηλαδή τους οργανοπαίκτες, ακουγόταν οι χαρμόσυνες ειδήσεις. Βγαίνουν οι γεπτότισες στις αυλές και μετά την καλημέρα του Θεού ρωτούσαν με ενδιαφέρον:

- Ακουστήκαν αρραβώνες;

Η ενημερωμένη κοινωνική γειτονισσα αράδιασε με χαρά και μια ανάσα τα ταίριασμένα παλληκάρια με τις λεβεντοκορές Καλαρρυτιωπούλες που είχαν δώσει λόγο. Πολλές τέτοιες χαρούμενες περιπτώσεις καταδείχνουν πως ο ξωμάχος και ο αστός Καλαρρυτιώτης πίστευε στο πανάρχαιο έθιμο και είχε το θάρρος να βλέπει ρεαλιστικά το μάκρος του δρόμου της ζωής. Τι καμιάς ζωής, τι συγκίνηση!

Χαρά Θεού οι αρραβώνες που είναι η αφετηρία της πορείας του σωστού ανθρώπου να πορευτεί το δρόμο του Θεού και της προκοπής.

Το κεφαλοχώρι μας Καλαρρύτες με την πίστη στις διαχρονικές ηθικές αξίες έζησε την αξιοβίωτη ζωή, κοπιόδα πολιτισμού και αγώνες Ορθοδοξίας. Προκόβουν όσοι ζουν στα πλαίσια της γνήσιας παράδοσης του τόπου μας.

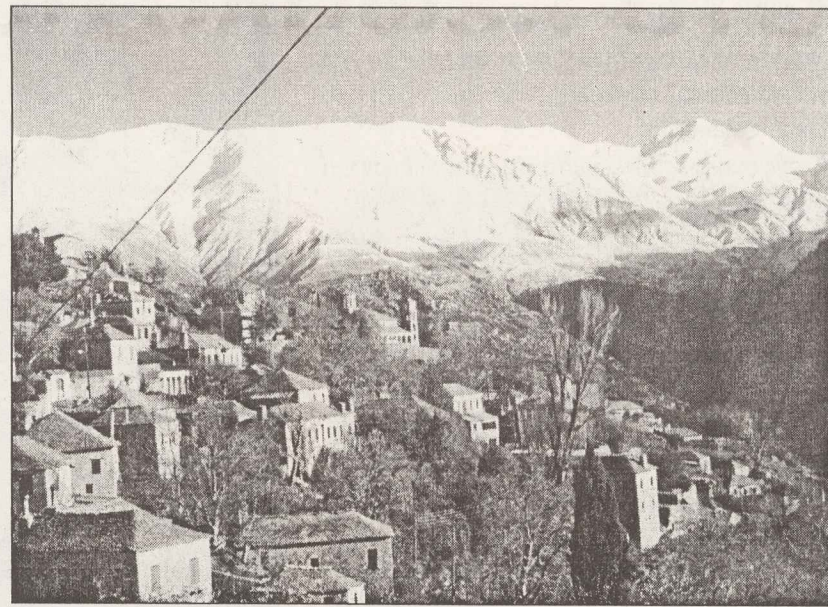
με τους ανθρώπους Οι Οικοδομικές τέχνες

Η ζωή και ο αγώνας στο κεφαλοχώρι μας Καλαρρύτες στα παλιά χρόνια, έπαιρνε πολλά από την ορεινή γεωργία, περισσότερα από την νομαδική κτηνοτροφία και την μερίδα του πλούτου από την Τέχνη του ασημιού και του χρυσού, δηλαδή την φημισμένη παγκοσμίας αργυροχρυσοχοία του καιρού μας.

Υπάρχει η παρατήρηση και η σωστή ρήση που λέει: «Ο άνθρωπος που δεν ξέρει καμιά τέχνη του χεριού είναι λειψός». Είναι σε χρήση σήμερα η φράση: «Δεν του πιάνει το χέρι» κοντολογίς είναι άσχετος.

Ανάμεσα στις παραδοσιακές τέχνες που έδωσαν αξιόλογα δείγματα λαϊκής αισθητικής και ρηξικέλευθης λαϊκής κατοικίας είναι του κτίστη. Ο όρος κτίστης είναι αρχαιοελληνικός με πολιτιστική πορεία χιλιετιών. Το ουσιαστικό κτίστης (αρχ. κτίστης, κτίζω =οικοδομώ) σημαίνει οικοδόμος.

Οι Καλαρρυτιώτες κτίστες ήταν και είναι άριστοι, θα μπορούσα να θυμίσω ονόματα. Το

Καλαρρύτες (Δεκέμβριος 1999)

αποφεύγω μη τυχόν ξεχάσω κανέναν. Εξ άλλου δεν χρειάζεται γιατί είναι πασίγνωστοι. Την τέχνη του κτίστη την έμαθαν κοντά σε γονείς πεπειραμένους μαστόρους, στην οικοδομή, στην πράξη.

Οι συμφωνίες των χωριανών με τους κτίστες για χρήματα των εξόδων είναι πάντοτε προφορικές και αντρίκιες. Ο λόγος είναι συμβόλαιο. Η δουλειά υποδειγματική, υψηλών προδιαγραφών. Το ψέμα οι πα-

λιοί Καλαρρυτιώτες κτίστες το είχαν για μέγα κακό και το απέφευγαν όπως ο διάολος το θυμίαμα.

Με τιμότητα, ειλικρίνεια και αξία τέχνης έζησαν ευφρόσυνοι, περήφανα και με ψηλά το κεφάλι. Ποτέ δεν πείνασαν!

Αυτά συμβαίνουν και σήμερα; Κατά κανόνα, ναι, από τους χωριανούς. Οι ξένοι κτίστες υστερούν σε Τέχνη, σε ποιότητα οικοδομικής εργασίας.

Αύρα προκοπής

Το κεφαλοχώρι μας από χρόνο σε χρόνο μπαίνει σε ρυθμούς σύγχρονης ζωής και προκοπής χωρίς να λησμονεί τις πατροπαράδοτες διαχρονικές ηθικές αξίες: την τιμιότητα, της αξιοπρέπειας και της ανθρωπιάς. Ξενώνες ευπρόσωποι λειτουργούν και παρέχουν μεγάλες υπηρεσίες ευχαρίστησης διαμονής στους πολλούς δικούς μας και ξένους επισκέπτες. Ψησταριές με γνήσιες παραδοσιακές νοστιμιές αφθονούν και ευχαριστούν τον πλεον απαιτητικό πελάτη.

Κόσμος, κίνηση, ζωή, προκοπή, χαρά και η αύρα που δροσίζει τα πρόσωπα, των κουρασμένων συμπατριωτών και φίλων του χωριού που ανάσαναν πραγματικά για λίγες ευχαρίστες και ζειδωρες ημέρες. Συγκινητική η πανταχού παρούσα αύρα της προκοπής.

Με την ολοκλήρωση της ασφαλτόστρωσης του δρόμου Ιωαννίνων Καλαρρυτιών, την διαπλάτυνση του ίδιου δρόμου, όπου χρειάζεται, ιδιαίτερα σε τμήματα του συνοικισμού Κηπίνας το χωριό μας θα δει πράγματι άσπρες μέρες.

Κοντά σ' αυτόν τον δρόμο πρέπει να συνεχιστούν οι εργασίες του δρόμου Καλαρρυτιών-Θεσσαλίας.Αυτός είναι ο δρόμος των κτηνοτρόφων μας. Με συνεννόηση του εργατικού Νομάρχη Ιωαννίνων κ. Ζαρμπα-

λά με τον συνάδελφό του των Τρικάλων πρέπει να προγραμματιστούν, να χρηματοδοτηθούν και να αρχίσουν οι εργασίες. Το τμήμα αυτό είναι εμπόδιο στην προκοπή του χωριού μας.

Κύριε Νομάρχη Ιωαννίνων, έχετε επισκεφθεί το χωριό μας πολλάκις. Λύσατε χρόνια προβλήματα. Συνεχίστε το μόχθο σας για τον ορεινό πληθυσμό της Πίνδου που το αξίζει. Η προκοπή των ορεινών μας κεφαλοχωριών είναι καθήκον μας, πρέπει να ενισχυθεί για το καλό όλων μας

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΗΣ

εκείν' η πλάκα;... Έρθανε μετά οι μεγάλες πολιτείες, χωρισμοί για μήνες και για χρόνια. Όμως γυρνούσα πάντα λίγες μέρες τη Μεγαλοβδόμαδα, την Πασχαλιά, να ζήσω μ' όλους τους δικούς μου, κάτω απ' την ευλογημένη σκέπη σου. Ν' ακούσω τα τραγούδια του πατέρα μου, τροπάρια που μουμούριζε η μάνα μου ν' ακούσω τον αέρα ή τη βροχή στα κεραμίδια σου τη νύχτα, το τρεχαλιτό των ποντικών μεσ' στο ταβάνι τις παιδικές φωνές των ανενήτων μου: πρώτα του Βασίλη, μετά του Άλκη, της Βαίτσας ύστερα, που γλίσκαιναν τις μέρες των διακοπών με τα παιχνίδια τους...

Τώρα πια, πονεμένο πατρικό μου, έρχομαι μόνο με δάκρυα κι ούτε που ξέρω αν ξαναφύλω τα κατόφλια σου τα τρισαγαπημένα, τις χορταριασμένες πλάκες της αυλής σου...

Το σκληρό μαχαίρι

Μοιάζει το ποίημα μ' ένα σκληρό μαχαίρι, που όλο και προσπαθεί ν' ανοίξει σφηνωμένο φέρετρο, όπου αναπαύονται, σε βραδιασμένα δάκρυα: εκείνο το μισολυωμένο αδράχτι της γιαγιάς το σαρκοφαγωμένο χτένι κ' η σάφια η σπασμένη από τον ξεχαρβαλωμένο αργαλειό της Μάνας μια σκονιομένη αρμαθιά δημοτικά τραγούδια και τσάμικοι χοροί στον πλάτανο, στ' αλώνια μια ξυλινη βουβή φλόγέρα στ' αργασμένα δάχτυλα, και το λερό μαντήλι του πατέρα που όταν γυρνούσε απ' το χωράφι και ξεφορτώνει τ' αλέτρια κάτω απ' την αχλαδιά, στη μέση της αυλής, η αδερφή μου του έριχνε με το μικρό κανάτι λίγο νερό, να φύγει ο κουρνιαχτός και ο ιδρώτας απ' το ηλικιωμένο πρόσωπο...

Τραγούδι και τροπάρι

Ανεβαίνουμε το δέντρο της κ' ευχόμαστε να 'ναι πολύ ψηλό και η ζωή μας να κρατήσει έστω και με σκαμπανεβάσματα, όσο γίνεται, περισσότερο. Διαβάζουμε' ένα-ένα τα κεφάλαια, μα κατεβαίνοντας από ψηλά, κόβουμε τα κλωνάρια να μη μας πιάνει ο ίλιγγος του ύψους. Το βιβλίο δεν ξέρουμε τι τέλος θα 'χει. Αρχίζουμε να βάζουμε νέα ονόματα στην προσευχή μας: της Μητέρας πρώτο στο καινούργιο ψυχσχάρτι, υπέρ της αιωνίου αναπαύσεως, εν Χώρα ζώντων. Κ' ύστερα, υπέρ υγείας του Πατέρα κι όλων των άλλων της οικογενείας και των φίλων.

Όσοι να κλαδέψουμε όλο το δέντρο, κατεβαίνοντας λιγότες-ες και τα κεφάλαια του βιβλίου που μας μένουν, καθώς και τα κεφάλαια των οικείων που μας περιτηρηρίζουν.

Σας ίδες πάντα προσευχές, όπως στις ίδιες λέξεις θα καταφεύγουμε για το τραγούδι και το τροπάρι που αναπαύει την ψυχή μας.

Σπαράγματα

Περπατώσα κι αψηφούσα πάντα μου τον κίνδυνο. Δεν έβλεπα πως πτώσω του μπορούσε να σκοτώσει ο περπατός κ' η σωτηρία μου εμοιάζε με ποίηματα γραμμένα σ' άγνωστη γλώσσα, που μένουν άναρθρα για χρόνια. Ένα τραγούδι ξύληνσε μέσα κάτι ανέκφραστο: ποιός είναι αυτός που τρέχει σαν αφηνισμένο άλογό, μη λογαριάζοντας το ανοιγμένο βαράθρο; Μπορεί τα λόγια του ποιήματος να τα ξηλώσει ο άνεμος, να εκβένε τις σταγόνες αίματος, κρυμμένες μεσ' στον περπατού τ' ακάθια, κάτω από μοναξίες πακρές, από ανειπίτες πληγές σε χρόνια πρόσφατα, δεν σβήνουν ίσως εκεί γλυτώσει κάτι από την μέσα ποίηση, σπάρματα έστω από ερειπίων βιωμένων αναμνήσεων....

Από την ποιητική Συλλογή

"Η ΠΗΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΑΦΙ"

Π.Β. ΠΑΣΧΟΥ

Καζάνι 1999

Α.Ο. ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

«Το ΔΣ οι παίκτες, ο προπονητής και φίλαθλοι του Α.Ο. ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ, ευχαριστούν θερμά, το ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΣΠΙΤΙ και το POWER FM 108 Α.Ε. και ειδικότερα τον κ. ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗ ΣΩΤΗΡΙΟ, για την προσφορά αθλητικού υλικού στην ομάδα»

ΤΟ ΔΣ

Ίωνας Δραγούμης

Ελληνικός Πολιτισμός

Ξεσκέπασε τη δημοτική παράδοση και πρόσωπο με πρόσωπο θά αντικρίσεις γυμνή τήν ψυχή σου.

Έπειτα, καλλιεργώντας την παράδοση αυτή και ανθεβαινόντας κατά τις ρίζες και προσέχοντας και τη γύρω σου φύση, θά προβλέψεις τούς νέους δρόμους πού δύνασαι νά ανοίξεις, τόν πολιτισμό πού μπορείς μέ τό έθνος σου νά δημιουργήσεις.

Τό χωριό και οί γυναικες πρώτα-πρώτα μπορούν νά σου δείξουν καθαρότερα από κάθε άλλον τό μονοπάτι, γιά νά άνηφορίσεις κατά τίς ρίζες σου. Στο χωριό βρίσκεις τή βάση του άνθρώπου της φυλής σου, γιατί είναι κάτι πλατύτερο από τήν οίκογένεια και όχι άκόμα έθνική κοινωνία, μολοντί άρχη ταύτης.

Και στίς πολιτείες, στό λαό μπορείς νά μελετήσεις τή ζωή της φυλής σου, γιατί δέ μολεύτηκε δόλοτελα από ξενισμούς και σχολαστισμούς. "Όσο γιά τίς όποιες γυναίκες, και τού χωριού και τίς πολιτείας, αυτές παντού, μέ τό νά μένουν πιότερο στό σπίτι παρά στήν άγορά και νά μη διαβάζουν έφημερίδες και γιά νά είναι πιό έσωτερικές, αίσθαντικές, θρησκευτικές από τόν άντρα, φυλάγουν πιστότερα τήν παράδοση από τούς άντρες, πού τήν παραμορφώνουν από έξωτερικές έπιρροές και από λογική.

Χνάρια της παράδοσης θά σου δώσουν τά νησιώτικα και τά άλλα κεντήματα και ύφασματα, τά τραγούδια και οί χοροί, οί παροιμίες, πού καθρεφτίζουν τήν πείρα και τή σοφία του λαού, τά παραμύθια, ως και οί προλήψεις, οί ιστορικές, ποροφορικές παραδόσεις, τά συνήθια, τό σπίτι μέ δ.τι βρίσκεται μέσα.

"Όλα αυτά σου φανερώνονται μέ τή λαϊκή γλώσσα, και χωρίς αυτήν είναι σά νά μήν υπάρχουν, γιατί μόνο μέ δαύτη μπορούν και μεταδίδονται πιστά από άνθρωπο σέ άνθρωπο και από γενιά σέ γενιά. Και ό χορός δίχως τραγούδι δέ στέκεται, σά τού τραγούδι δίχως ποίημα και τό ποίημα χωρίς γλώσσα, και τό φάσμο ή μάνα μέ παράδειγμα, άλλα και μέ λόγια θά τό διδάξει της κόρης της, και κάθε όργανο γιά τό φάσμο και τό κέντημα και όλα τά σκευή του νοικοκυριού και δ.τι περιτριγυρίζει τόν άνθρωπο στήν καθημερινή του ζωή έχει όνομα. Ξερίζωσε τή λαϊκή του γλώσσα και θά χάσεις τήν ψυχή σου. Μονάχα κάτι κληρονομίες άσύνειδες θά άπομένουν μέσα σου, και θά ξεπροβάλλουν άξαφνα, γιά νά δείχνουν στους ξένους πώς δέν είσαι δόλοτελα δικός τους, και θά είσαι χωρίς πατρίδα, ώσπου μέ τήν έπιγαμία τά παιδιά σου και τά έγγονια σου νά ριζώσουν σ' άλλη πατρίδα και νά έξωτερικεύσουν τήν ψυχή τους σ' άλλη γλώσσα. Μέ

τό νά μή γίνεται νά ξεφορτωθούμε δόλοτελα τή γλώσσα μας τή λαϊκή όσο τουλάχιστο ζούμε στόν τόπο μας, συνεχίζουμε τήν ψυχή του έθνους μας σ' όλα τά ξένα ή τά παλιά πού φορτωνόμαστε.

Πήγαινε λοιπόν στά δημοτικά τραγούδια, στή δημοτική τέχνη και στή χωριάτικη και τή λαϊκή ζωή, γιά νά 'βρείς τή γλώσσα σου και τήν ψυχή σου, και μ' αυτά τά έφόδια, άν έχεις όρμη μέσα σου και φύσημα, θά πλάσεις δ.τι θέλεις, παράδοση και πολιτισμό και αλήθεια και φιλοσοφία.

Άπό τούς σκοπούς τών δημοτικών τραγουδιών και από τήν εκκλησιαστική μουσική μπορείς νά προβλέψεις πώς θά είναι ή ελληνική μουσική. Άπό τίς εκκλησίες, τά άρχοντόσπιτα και τά χωριάτικα σπίτια θά προμαντέψεις τήν άρχιτεκτονική. Άπό τίς εικόνες και τίς τοιχογραφίες και τά μωσαϊκά τή ζωγραφική. Άπό τά κεντήματα τών χωριών τήν ποικιλική. Άπό τούς στίχους τών τραγουδιών, από τά παραμύθια και τίς παροιμίες και τίς όμιλίες θά μαντέψεις τή γλώσσα και τό πνεύμα και τή λογοτεχνία. Έτσι και τά άλλα. Καί άμα γνωριστείς μ' αυτά, πού πάσχισαν αιώνες τώρα οί γραμματισμένοι σου πατριώτες νά σ' αποξενώσουν, τότε προσέχοντας και τή φύση θά ώρμάσεις, γιά νά πλάσεις κι εσύ κάτι πρωτότυπο και, άν έχεις πνοή — όπως έχεις —, θά δημιουργήσεις τόν πολιτισμό σου. Θά προσέξεις και τή γύρω σου πλάση, γιατί έτσι όχι μόνο θά νιώσεις καλύτερα τίς ρίζες της ζωής σου, τή φύτρά σου, μά και θά ένωθείς μαζί της γιά νά γεννήσεις τελειότερα πράγματα.

Έχεις χρός νά τά μελετήσεις αυτά, γιατί είναι όλα δικά σου και άρκετά πιά τά περιφρόνησες ως τώρα μέ τό νά έχουν κοντένι νά σέ πείσουν πώς είναι άσχημα, κατώτερα και γιά πέταμα. Άπό τόν έναντον σου θά άρχιζεις πάντα, δέν έγεις και τίποτε άλλο δικό σου και τόσο πολύτιμο. Μαθαίνοντας πούθε έρχεσαι, ξέρεις και πού είναι ό δρόμος νά πās. Καί σάν τά μάθεις αυτά, θά είσαι άνθρωπος.

Ούτε σάν τόν άρχαίο ούτε σάν τόν πιό άρχαίο ούτε σάν τό βυζαντινό ούτε και σάν τόν ευρωπαϊκό, τό σγκαρινό, θά είναι ό νέος ελληνικός πολιτισμός. Κάτι άλλο θά είναι, πού θά κλει και πολλά ανατολιτικά στοιχεία. Και ή γεωγραφική θέση της πατρίδος, της φυλής, άνάμεσα σ' Άνατολή και σέ Δύση, τό λέει πώς ό πολιτισμός, πού θά γεννηθεί από τούς Έλληνες, θά

γίνει άναγκαστικά διαφορετικός από τό δυτικό, και μ' όλα τά ξένα ή τά παλιά στοιχεία, πού θά 'χει πάρει, θά είναι ελληνικότατος.

Και ίσως ή μόνη δυνατή του πίστη θά είναι ή έθνική. Άπ' αυτήν συνεπαρμένο τό έθνος θά άνθισει.

Είναι ό καιρός της τώρα, και τό έχουν νιώσει πάλι πρώτοι από τούς σύγχρονους λαούς και συνειδητότερα οί Έλληνες. Και τό άνθος του έθνους, τό ώραίο, θά είναι έργο ανθρώπινο και άνθρωπιστικό. Δέ γύρευε τό έθνος, από τότε πού παρουσιάστηκε στόν κόσμο, πολιτικές κατακτήσεις οί πολεμικές του προσπάθειες ήταν σχεδόν πάντα ταυριασμένες μέ τήν ανάγκη της πολιτικής του άνεξαρτησίας, έπάσκισε όμως μέ τήν ύπεροχή του τήν ψυχική νά ξεανθρωπώσει τούς ανθρώπους. Ίσως και νά μήν έπάσκισε κιόλα, άλλ' απλά τό έκανε. Τό παράδειγμα τών Έλλήνων έσλάβωσε τόν κόσμο. Σάν άνθρωπινο γέννημα ό πολιτισμός έχει μέσα και τήν πατρίδα κοντά στά άλλα ανθρώπινα αισθήματα, τόν έρωτα, τήν άγάπη, τό θάνατο, τή φύση, μά ύψώνει τόν άνθρωπο από πάνω απ' τίς όποιες πατρίδες. Τού πολιτισμού τά κύρια παρακλάδια λογαριάζονται οί τέχνες, οί έπιστήμες, οί φιλοσοφίες, ή θρησκεία και ή ήθική. Και όλα αυτά μαζί ή τό καθένα ξεχωρά ύψώνουν τόν άνθρωπο από πάνω από τίς πατρίδες, όσο και νά βρίσκονται θεμελιωμένα όλα

το «Κρυφό Σχολείο»

σέ κάποια πατρίδα, σάν παρακλάδια του κάθε πολιτισμού, πού και αυτός έχει πατρίδα. Γιά νά γεννηθεί πολιτισμός χρειάζεται τόπος, χρόνος και άνθρωποι μαζωμένοι και συνθεμένοι σέ έθνος. Οί πολιτισμοί γεννιούνται ό καθένας σέ κάποια πατρίδα, σέ κάποια έποχή και σέ κάποιο έθνος. Έξω απ' αυτά δέν μπορεί νά σταθεί πολιτισμός. "Όσο γιά τόν κομπολιτισμό είναι τό άποσταμένο άποσπóρι του κάθε πολιτισμού. Τή θρησκεία τή δική του, τήν πρωινή, δέν μπόρεσε τό έθνος νά μη γενικέψει στους ανθρώπους, έπήγε άρκετά μακριά, μά όχι παντού, άλλα, όταν προσέχοντας κάθε ψυχική εκδήλωση παρατήρησε στήν Ίουδαία μιá θρησκεία ανθρώπινη, τήν πήρε, τήν μεταμόρφωσε και τήν έκανε δεχτή στόν κόσμο, γιατί της έδωσε τήν έκφραση. Αυτή ήταν του ελληνικού έθνους ή ιδιοφυτία από τά παλιά τά χρόνια, νά μπορεί νά εκφράζει δ.τι οί άνθρωποι μισοένιωθαν, νά ανθρωπίζει, νά δίνει μορφή στά άσύνειδα, νά τραβά από τά βάθη τών θησαυρών της ψυχής, από τά πλούτη του άσύνειδου και νά φέρνει στο φώς όσα μπορούσε περισσότερα, κάνοντάς τα συνειδητά ή δίνοντάς τους νοητή μορφή. Ή άξιούσυν του ήταν και είναι νά βοηθεί τήν ανθρωπότητα, γιά νά εκφραστεί. Άν ή νέα θρησκεία είναι τό έθνος, τήν εκφρασή της, τή μορφή της πάλι οί Έλληνες θά τή βρούνε και θά φανερώσουν έτσι στόν κόσμο τήν άληθινή εθνολατρεία, τήν άγάπη και τήν ολοκληρωτική καλλιέργεια της άτομικής και της όμαδικής ψυχής του ανθρώπου. Πολιτισμός δέν είναι μόνο κοινότητα σκέψης, αίσθησης και θέλησης, παρά και βάση, γιά νά ύψωθεί έναντι τό άνώτερο είδος τών ανθρώπων, οί έξαιρετικοί άνθοί, οί μεγάλοι άντρες σέ κάθε λογής ανθρώπινη ικανότητα. Έχει τήν άξιούσυν ή πολιτισμός νά πλάσει τούς έξαιρετικούς ανθρώπους, πού περιέχουν και αντιπροσωπεύουν όλες τίς ιδιότητες και ικανότητες του πολιτισμού και του έθνους πού τούς γέννησε.

Ίων Δραγούμης

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ-ΚΗΠΙΝΗΣ

Η περιπούδαστη αυτή ομιλία έγινε από τον Πρωτοσύγγελο της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων Πανοσιολογιώτατο Αρχιμανδρίτη κ. ΦΙΛΟΘΕΟ ΔΕΔΕ στις 12 Αυγούστου 1999, κατά την εκδήλωση που έγινε στην Ιερά Μονή Κηπίνας με θέμα: "Συνάντηση και γνωριμία με τον Εκκλησιαστικό Πολιτισμό".

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ

Στα μέσα του Γ', κυρίως δε του Δ' αιώνα παρουσιάστηκε στους κόλπους της Εκκλησίας μια μεγάλη και ισχυρή κίνηση απομακρύνσεως από την οργανωμένη κοινωνία προς την έρημο, τα σπήλαια από τις όπες της γης. Το φαινόμενο αυτό δημιούργησε, ως προς τις αιτίες του πολλές υποθέσεις, με κυρίαρχες τις εξής δύο:

α. Ότι η μοναχική ζωή είναι επίδρασις των ανατολικών θρησκειών στον νεοφανή χριστιανισμό, αφού είναι γνωστό ότι στις ανατολικές θρησκείες η ασκητική ζωή υπήρχε από τους πρώτους χρόνους της εμφανίσεώς των.

β. Η μοναχική ζωή ήτο διέξοδος στην αντίδραση, η οποία προκλήθηκε από την στενή επαφή του χριστιανισμού με τον κόσμο και της καταπίεσεως, εξ αιτίας αυτού του γεγονότος, του ήθικου κριτηρίου των χριστιανών.

Και οι δύο ανωτέρω υποθέσεις είναι ιστορικά αβάσιμες γιατί απ' ενός δεν κατέστη δυνατόν να εξακριβωθεί ο σύνδεσμος του ανατολικού ασκητισμού με την χριστιανική ζωή, αλλά και αν υποθετικά δεχθούμε κάτι τέτοιο, η επίδρασις αυτή θα προήρχετο από τις κοινότητες των Εσσιών στα όρια των οποίων αναπτύχθηκε ο χριστιανισμός. Όμως ο μοναχικός βίος αναπτύχθηκε μετά την εξαφάνιση των κοινοτήτων αυτών και σε περιοχές στις οποίες οι Εσσιόι, παρ' ότι εγγύς, δεν έζησαν. Απ' ετέρου, ως προς τη δεύτερη υπόθεση, μπορεί να λεχθεί επιγραμματικά ότι και προς της αναγνωρίσεως του χριστιανισμού από τον Μ. Κωνσταντίνο, υπήρχαν πολυάριθμοι μοναχοί, οι οποίοι ζούσαν στις ερήμους. Σήμερα αποτελεί πλέον κοινή συνείδηση του Εκκλησιαστικού σώματος ότι ο μοναχισμός είναι ο έτερος τρόπος ζωής του μυστηρίου της Εκκλησίας. Δεν εστιάζεται σ' αυτόν η απαξίωση του κόσμου ή η διάλυση της κοινωνίας και δεν εκφράζει απαισιόδοξη περί ζωής φιλοσοφία. Είναι σάρκα από την σάρκα της Εκκλησίας και οστών από τα οστά της πνευματικής ωριμότητας, ακμής και τελειότητας της Εκκλησιαστικής αυτοσυνειδήσιας. Η μοναχική ζωή εμφανίζεται μεν επίσημα τον Δ' αιώνα, οι ρίζες της όμως ανάγονται στην αποστολική εποχή.

Ο διαγραφόμενος τρόπος χριστιανικής ζωής στα ιερά κείμενα της Κ.Δ. αποτελεί τον πρώτο ασκητικό τυπικό. Από τους πρώτους λοιπόν χρόνους εμφανίζονται σπαράγματα μοναχικής ζωής. Πολλοί πιστοί, αφοσιωμένοι εξ ολοκλήρου στο Θεό ζουν ασκητικό βίο μέσα στις χριστιανικές κοινότητες. Η εγκράτεια, η νηστεία και η προσευχή τους χαρακτηρίζουν. Η αρχαιότατη αυτή μορφή εγκρατούς ζωής υπήρξε το μητρικό κύτταρο της δημιουργίας, μετέπειτα, του μοναχικού βίου. Η τοπική απομάκρυνση από τον κόσμο, έγινε περιοδικά και ομαλά, καθιέρωσε δε τήν ασκητική ζωή, η οποία αναπτύχθηκε σταδιακά, και σε καμία περίπτωση δεν αμφισβήτησε την κοσμική και κοινωνική πραγματικότητα. Με αυτόν λοιπόν τον τρόπο προέκυψε ο μοναχικός βίος. Αναπτύχθηκε όμως ο τρόπος αυτός της χριστιανικής ζωής και διαφοροώθηκε ο μοναχικός βίος συστηματικά εξ' αιτίας των διωγμών του Ρωμαϊκού κράτους έναντι του χριστιανισμού, αυτή είναι και η βασικότερη αιτία της ραγδαίας εξαπλώσεως του μοναχικού βίου. Αξίζει εδώ να ειπωθεί πως ο Θεός ο οποίος επιτρέπει τις δοκιμασίες ταυτόχρονα εμπνέει και καθοδηγεί σε μια πλουραλιστική χριστιανική κοινωνία επιτρέποντας το και "ετέρως ζειν". Ο πρώτος γνωστός ερημίτης είναι ο Παύλος από την Θερβαίδα της Άνω Αιγύπτου, ενώ πατέρας του μοναχικού βίου είναι ο Μ. Αντώνιος από την Κοιμή της Άνω Αιγύπτου ο οποίος έζησε 70 χρόνια στην έρημο.

Ενώ το ιδεώδες του μοναχικού βίου παρέμενε πάντα το ίδιο, η μορφή της μοναχικής ζωής γνώρισε από τους πρώτους χρόνους ωρισμένες μεταβολές οι οποίες κατέληξαν στην διαμόρφωση μοναχικών τύπων και συστημάτων, έχουμε λοιπόν α) την αναχωρητική ή ερημική μορφή του μοναχικού βίου κυρίως στην Αίγυπτο-περίοδος διωγμών-έρμος της Νιτρίας- β) το μοναχικό σύστημα της λαύρας, γ) το κοινοβιακό σύστημα, Αίγυπτος/ Όσιος Παχόμιος, Παλαιστίνη/Όσιος Θεοδόσιος, Μ. Ασία/Μ. Βασιλείος, δ) το ιδιόρρυθμο σύστημα/Θ' αιώνα επί Λέοντος του Σοφού. Ο όσιος Εφραίμ ο Σύρος περιέγραψε με θαυμαστό τρόπο τον βίο των ιδιόρρυθμικών μοναχών. Στυλιές ή κινώτες, έγκλειστοι και Σπηλαιώτες αποτελούν φαινόμενα του ιδιόρρυθμου τρόπου μοναχικού βίου. Η Μονή Κηπίνας ανήκει στην Σπηλαιώτικη μορφή βίωσης της μοναστικής ζωής ενώ μπορεί να αποδοθεί σ' αυτήν, λόγω της στενότητας του χώρου της, όπ ενέχει και στοιχεία "εγκλείστου" μοναχικού βίου (εγκλείστρας).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΠΗΓΕΣ

Η Ιερά Μονή Κηπίνας είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Υπεραγίας Θεοτόκου, πανηγυρίζει όμως, την Παρασκευή της Διακαινησίμου, εορτή της Ζωοδόχου Πηγής. Είναι κτισμένη μέσα σε μια μεγάλη σπηλιά ενός κάβειτου βράχου, πάνω από τον δρόμο του συνοικισμού Κηπίνας προς τους Καλαρρύτες.

Η Μονή ευρίσκεται στα όρια του συνοικισμού Κηπίνας (Αρμυρούσι, Αμυροίτη, Μυστράς). Η ονομασία της οφείλεται, πιθανώς στους κήπους που καλλιεργούσαν οι Μοναχοί σε εκτάσεις της Μονής στις όχθες του Καλαρρυτιώτικου.

Η προσπάθεια του μοναστηριού γίνεται από ένα μικρό μονοπάτι, το οποίο ανακατασκευάζεται, και η είσοδος σ' αυτό σηματοδοτείται από μια κινητή ξύλινη γέφυρα η οποία αποκαταστάθηκε μόλις πρόσφατα.

Η πρόσοψη της Μονής σφραγίζει το στόμιο του σπηλαίου και η θέα, απ' αυτήν, της γύρω περιοχής είναι μοναδική.

Η Μονή, κατά το Σεραφεΐμ Ξενόπουλο ή Βυζάντιο, Μητροπολίτη Άρτης, οικοδομήθηκε το 1212 "...υπό τινός Αρχιεπισκόπου Γρηγορίου, εντός βαθέως μοναλίου σπηλαίου αξιού όντος επισκέψεως και παρατηρήσεως, ης ή μικρά μεν αλλά λίαν κανονική και ωραία Εκκλησία, λατομηθείσης της πέτρας κανονικότητα, φαίνεται ότι ιδίως εκτίσθη υπό κτιστών, έξω αυτής προς το αριστερόν μέρος υπάρχει πύλη τις, ήτις περικλείει βαθύτατον σπήλαιον, εις όπερ προ τινών ετών, η ο εν Πρεβέζη πρόξενος της Αγγλίας κ. Σάνδερ, ή ο εν Ιωαννίνος κ. Στούαρτ, εις δηλονότι εκ των δύο ακολουθήσας τήν προς Θησέα συμβουλήν της Αριάδνης εισήλθε περιπατήσας εν φωτί λαμπάδος ώρας τινάς, αλλά μη ευρών τέρμα του σπηλαίου και φοβηθείς επέστρεψε τη βοήθεια του μίτου, όθεν εισήλθε, γνωστοί ηγούμενοι αυτής εισίν, ο κτήτωρ Αγάπιος, Αρχιερεύς Γρηγόριος, Χρυσάνθος, Διονύσιος, Αβέρκιος, Ιωαννίκιος, Δανιήλ, Καλλίνικος, Συμεών και ο ήδη Χρυσάνθος Χουλιάρης".

Η ίδρυση της Μονής Κηπίνας, κατά τον Ν. Παπακόστα, έγινε σύμφωνα με την κτητορική της επιγραφή το 1349. "Και μόνον εν (μοναστήριον), τετράρων απέχον των Μελοσσυργών το κατά την εν αυτώ υπάρχουσαν επιγραφήν, κτισθέν εντός σπηλαίου απροσίτου βράχου το 1349, η Ιερά Μονή Κηπίνης, τιμωμένης εις μνήμην "Κοίμησης της Θεοτόκου" εν τη περιφέρεια Καλαρρυτιών-Συρράκου διέφυγε την καταστροφήν ως απροσέλαστον". Κτηριολογικά και ζωγραφικά ή Μονή δεν μπορεί να αναχθεί στις παραπάνω χρονολογήσεις. Σίγουρα όμως η παρουσία ασκητών, και κατά τις ποροφορικές παραδόσεις, ανάγεται πολύ πριν τον 18ο αιώνα.

Για τη Μονή Κηπίνας, ο Αραβαντινός γράφει, ότι ήταν αφιερωμένη στη Ζωοδόχο Πηγή, πρόκειται βέβαια περί λάθους εξ' αιτίας της πανηγύρεως της την Παρασκευή της Διακαινησίμου, αναφέρει δε χαρακτηριστικά: "Της Κεπίνης, μονίτριον κείμενον πλησίον των Καλαρρυτιών εις μέρος λίαν απότομον, δυσπρόσιτον, τιμάται επί τη Ζωοδόχω Πηγή και πτωχώς πως δια των ολίγων αγρών που συντηρείται".

Ο Ι. Λαμπριδής αναφέρει επίσης για τη Μονή τα εξής: "αξιοσημείωτος είνε και η της Κοιμήσεως (Μονή) εις απόστασιν 1 ωρ. από Καλαρρύτης, εις ην προς της Βερολινεϊού συνθήκης υπήγετο, Κιπίνα ε' επωνομωμένη δι' άγνωστον ηνίμ λόγον. Κείται εντός σπηλαίου, ου μόνον το μέτωπον είνε εκτισμένον, ως το της Πελοποννήσου Μέγα Σπήλαιον, μικροσκοπικού όμως προς εκείνο συγκρινόμενον μεγέθους, έχει μικράν εκκλησίαν και δύο σειράς κελιών, όπισθεν σπηλαίου, ου μόνον οι κελίοι είνε εκτισμένοι, αλλά και τήν λαι σταλακτιτών. Σημειωτέον δε, ότι ο Ληκ το χάσμα τούτο ηκολούθησεν επί 20 μόνον, επειδή ο αήρ από σπηγής εις στιγμήν καθίστατο ψυχρότερος και ομιχλώδης, ή δε λαμπάς δυσκόλως διατηρείται".

Ο ίδιος στα Ηπειρωτικά Αναθροηγήματα σημειώνει πως "Και ο εκ Καλαρρύτης της Μονής Κηπίνης ηγούμενος Καλλίνικος (1760) καθέβαλε τα αναγκαία προς άνέγερσιν της εν τη θέση Αρμυροσίτου και Τσιθλή γέφυρας". Η Μονή Κηπίνας, αξίζει ιδιαίτερα να σημειωθεί, διατηρούσε κοινό σχολείο, για τα παιδιά των γύρω χωριών, πράξη η οποία συναρτάται, σχεδόν παντού, με την λειτουργία Μονών σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους. Μονές και σχολεία καθορίζονται από την αμφοτερότητα της λειτουργικής τους σχέσης.

Τη Μονή Κηπίνας επισκέφθηκε, στις 20 Αυγούστου του 1809, ο Άγγλος περιηγητής Leake, ο οποίος γράφει τα εξής: "Αύγουστος 20- Αυτό το απόγευμα, επειδή είχα περάσει ξανά τη γέφυρα στα ριζά του βουνού των Καλαρρυτιών, αφήνω στα δεξιά τον συνηθισμένο δρόμο προς τα Γιάννινα που διασχίζει τη ράχη του Αγίου Γεωργίου και ακολουθώ εκείνον που οδηγεί στα Πράμαντα και την Άρτα, κατά μήκος της ανατολικής πλευράς της ίδιας ράχης.

Στο τέλος μιας περίπου ώρας από τη γέφυρα, φθάνουμε στην Κηπίνα, ένα μοναστήρι που είναι κατασκευασμένο σαν εκείνο του Μεγάλου Σπηλαίου στο Μοριά, δηλαδή με τη βοήθεια ενός τοίχους χτισμένου μπροστά από ένα σπήλαιο, αλλά πάνω σε μια μικροσκοπική σκάλα συγκριτικά με το όλο κτίσμα και το οποίο περιέχει μόνο μια μικρή εκκλησία με δύο κελιά που κατοικούνται από 2 καλόγερους και ένα νεαρό λαϊκό.

Το σπήλαιο είναι πολύ περίεργο, καθώς έχει την είσοδο σ' ένα οριζόντιο πέραςμα μέσα στο βουνό και για το οποίο οι καλόγεροι βεβαιώνουν ότι ούτε αυτοί ούτε κανένα άλλο πρόσωπο δεν έχει ακόμη φτάσει στο σκαίο σημείο. Εγώ ακολουθώ αυτό το πέραςμα, ακριβώς 20 λεπτά με το ρολόι, χωρίς κανένα σημαντικό ανέβασμα ή κατέβασμα, πάνω σ' ένα επίπεδο έδαφος από ακληρό ηπλά, και χωρίς να συναντήσω κανένα εμπόδιο εκτός από λίγες φορές έκούσμα το κεφάλι μου κοτώ από μερικά σχέδια στην οροφή ή που πέρασα πάνω από μερικά βαθουλώματα και για τα οποία μια μονάχα σανάδι θα έσωζε την κατάσταση απ' την όλη τη φασαρία.

Επειδή δεν είχα τη δυνατότητα να βρω μια λαμπάδα, υποχρεώθηκα να γυρίσω πίσω. Ο αέρας ήταν κρύος και γεμάτος υδατμούς που πύκνωναν καθώς προχωρούσα. Κοντά στην είσοδο του σπηλαίου, οι πλαγιές είναι από γυμνό ασβεστολιθικό βράχο. Στα πιο πλατιά μέρη υπάρχουν λίγες μεγάλες κολόνες σταλακτιτών. Το μοναστήρι βρίσκεται ακριβώς στο φαράγγι που είναι το πέραςμα στο ενωμένο ποτάμι και που σχηματίζεται από τους παραποτάμιους του Ματσουκίου, του Κορκανιτίου και των Καλαρρυτιών ή του Συρράκου και όχι μακριά, πάνω από την ένωση του ποταμού αυτού με την Άρτα ή τον Αραχθό. Από εκεί έχει κανείς μια θαυμάσια θέα των βουνών. Κάτω από το μοναστήρι, στην πλαγιά του λόγγου προς το ποτάμι, υπάρχουν λίγοι κήποι, που ποτίζονται από τις πηγές που έρχονται από το βουνό.

Συνεχίζεται

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

Οι αξιοπρόσεχτες αυτές προτάσεις έγιναν από τον Αρχιτέκτονα Μηχανικό κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ στις 12 Αυγούστου 1999 και τη μεγάλη εκδήλωση που έγινε στην Ιερά Μονή Κητίνας με θέμα:

“Συνάντηση και γνωριμία με τον Εκκλησιαστικό Πολιτισμό”

Όταν ο Ηγούμενος του μοναστηριού μου ζήτησε να μιλήσω σε τούτη τη συγκέντρωση σχετικά με τις προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής, ομολογώ πως προβληματίστηκα πολύ.

Ο αρχιτέκτονας είναι ένας τεχνικός που δυστυχώς ή ευτυχώς δεν λειτουργεί μόνο με το μυαλό αλλά και με την καρδιά. Μόνο που το θέματα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη απαιτούν μια ορθολογιστική ανάλυση και αντιμετώπιση. Τα προβλήματα είναι συγκεκριμένα και ζητούν άμεσες και δραστικές λύσεις. Η περιοχή δοκιμάζεται και οι άνθρωποι αυτοί, οι τελευταίοι ήρωες που απεικονίζονται εδώ, δεν μπορούν να περιμένουν.

Σκέπτηκα λοιπόν πως ίσως ήταν καλύτερα να μεταφέρω την ανησυχία μου με τρόπο απλό σ' αυτούς τους λίγους, γιατί η ανάπτυξη του τόπου τους είναι δική τους υπόθεση.

Η συνειδητοποίηση των πηλών αυτών ανθρώπων στην προστασία και διατήρηση της παράδοσης είναι – πιστεύω – το κλειδί της σωστής ανάπτυξης της παμώρφης αυτής περιοχής.

Ο όρος ανάπτυξη ακούγεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Είναι ένας όρος που προσδιορίζει το ρυθμό της πορείας μιας χώρας προς ένα συγκεκριμένο στόχο, ένα πρότυπο, ένα μοντέλο όπως το αποκαλούν οι τεχνικοί.

Σύμφωνα λοιπόν με την κατάσταση και το ρυθμό αυτής της πορείας, οι χώρες χαρακτηρίζονται υπανάπτυκτες, αναπτυσσόμενες και τέλος αναπτυγμένες.

Τι είναι όμως αυτή η περίφημη ανάπτυξη;

Ετυμολογικά το ρήμα αναπτύσσω σημαίνει ξεπλώνω, απλώνω, ξεπλώνω. Μεταφορικά όμως σημαίνει πρόωγο, οικονομικά, υλιστικά, ηθικά αλλά και ερμητεύω, αναλύω.

Η ανάπτυξη λοιπόν πάνω από όλα, είναι πρόοδος. Είτε πρόκειται για την οικονομία, είτε για το πνευματικό και πολιτιστικό επίπεδό μας, είναι μια ονολογική πορεία προς ένα πρότυπο που θα μας κάνει καλύτερους.

Η ανησυχία για την ανάπτυξη ήταν ανέκδοτο ο κύριο χαρακτηριστικό του ανθρώπου. Η αναζήτηση, η ανάλυση και η ερμηνεία του κόσμου που τον περιβάλλει, οδηγούν στους πολιτισμούς, στις θρησκείες και το πολιτισμό.

Ηδη από τους αρχαίους χρόνους συνιστούσε διακρίσεις και συσχετισμούς μεταξύ των λαών. Η τότε διακρίση των Ελλήνων από τους βαρβάρους, «προς τη γῆν Ἑλλάδα, βαρβάρους», είναι σήμερα η διακρίση ανάμεσα σε αναπτυγμένους και υπανάπτυκτους.

Μετά από περπαιτικές και αγώνες αιώνων, ο τόπος αυτός που φύλισε τον κόσμο όλο με τη φιλοσοφία, το λόγο του ευαγγελίου και τα ανθρωπιστικά ιδεώδη, διεκδικεί ξανά τη θέση που του αξίζει. Μια θέση μέσα σε ένα σύγχρονο, δίκαιο και ερμητικό κόσμο.

Εξάγος και πρότυπό του είναι μια ενωμένη και μεγάλη Ευρώπη, όπου οι πολίται και οι παραδοχές πλουτίζουν την ψυχή των ανθρώπων φέρνοντας τους πιο κοντά. Μια Ευρώπη όπου οι πιο ισχυροί βοηθούν τους πιο αδύνατους να αναπτυχθούν, μέσα από πρωτοβουλίες οικονομικές αλλά και πολιτισμικές σύγκλησης.

Στην Ευρώπη αυτή, όλοι είναι πλούσιοι και συγχρόνως όλοι φτωχοί.

Οι οικονομικά ισχυροί αναζητούν με όλη εκείνες τις ανθρωπίνες αξίες που έχουν μέσα στην πορεία προς την ανάπτυξη. Αναζητούν τον πολιτισμό που πλούτισε τη γλώσσα τους και στήριωσε το πολιτιστικό τους.

Από την άλλη, οι οικονομικά ανίσχυροι αναζητούν πόρους για να βελτιστούν με αναπτυξιακά έργα το επίπεδο της ζωής τους αλλά και να περιωσισουν τον πλούσιο πολιτισμό και την παράδοσή τους, μια βαριά κληρονομιά που στοιχειώνει τον τόπο και που πολλές φορές συνάβει την ψυχή των θεματοφύλων της κάτω από την οικονομική αδυναμία τους να τη διατηρήσουν.

Η Ελλάδα είναι ένας τέτοιος τόπος.

Ενας τόπος φτωχός, με απόκρισμα βουνά και διασπρόσπα ακρογιάλια.

Ενας τόπος κατάσταση από μνήμες και παραδόσεις που κατακείται από ένα πλούσιο σε συνισθήματα λαό.

Τα Τζουμερκα, και ιδιαίτερα η περιοχή αυτή, είναι ένας τέτοιος τόπος.

Ενας τόπος που δεν έπαυε ποτέ να κατακείται από αναπτυσσόμενους και προοδευτικούς ανθρώπους. Ανθρώπους που δημιουργώντας πολιτισμό μέσα σε αυτά τα απόκρημνα βουνά και όχι μόνο.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

Γράφει: ο κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΖΩΓΚΟΣ

Όταν οι κάτοικοι της συνοικίας αυτής πήγαιναν για τις δουλειές τους και γυρνώντας περνούσαν, χόρην συντομίας, από τον περβόλο της εκκλησίας του Αγ. Νικολάου, διαβαίνοντας την προς ανατολικά μικρή πορτούλα, έβλεπε να σκάνουν το κεφάλι για να μην χτυπηθεί από το επάνω μέρος της καμάρας.

Μικρή η πορτούλα, μικρά τα σπατιάκια τους, μικρές οι πόρτες, μικρά τα παράθυρα, μικρός ο χώρος που είχε το τζάκι για να χωρέσει όλους, ιδίως τον χειμώνα, μικρός ο κήπος αν υπήρχε, μικρό το μεροκάματο, αν το είχαμε, μικρές οι απαιτήσεις, μικρή η διάθεση έως αντίπαρκτη, για βελτίωση των συνθηκών, μικρή η θερμότητα του ήλιου τον χειμώνα για να ζεσταίνει τα όχι καλά ντυμένα κορμιά τους, όταν τις χειμωνιάτικες λιχιάδες θρηνούν στην κατ'επίφαση πλατεσιούλα, που δεν ήταν παρά ένας μικρός βρόχος ξεχλωμένος, με όχι και πολλά ομαλά επιφάνεια, έτσι που να συνταυριζόταν με όλο που ήταν μικρά, εκτός τη μεγάλη καρδιά που είχαν όλοι τους, παρ'όλες τις αντιξοότητες.

Η ιδιότητα αυτή συνοικία των 25 περαστών οικογενειών, στριμωγμένοι σ' αυτόν τον χώρο με τις δυσκολίες, με την ανέχεια, κορυφωμένοι από το μεροκάματο, σέρναν τα πόδια τους, με την καθημέρα εκδήλητη χαρά, μέσα στα πρόσωπά τους. Συγγά ξεστονάζουν χωρίς άδεια λόγου αιτία έρδεις μεταξύ τους, μέχρι που δυνάμωνε σε άγριο φραστικό καναβί.

Το πρωί, πριν καλά-καλά ξημερώσει, πήγαιναν σε όποιον ήξεραν ότι έχει λίγο καπνό να στρίψουν κανένα τσιγάρο και να μύθουν αν υπήρχε καμιά δουλειά. Ο καυγάς ήταν σαν να μην είχε γίνει ποτέ. Άλλες φορές πάλι το 'ρχοναν στο γλέντι που γι' αυτό θα πούμε πιο κάτω.

Εδώ νομίζω ότι πρέπει ν' ανοίξω μια παρένθεση, έτσι που να διευκρινίσω ή μάλλον να προσδιορίσω τον χρόνο που αναφέρονται και όχι ακριβώς, γιατί αν ήταν το 1800 τόσο ή το 1900 και λίγο δεν θα μετρούσα. Θα χρησιμοποιούσα, χωρίς την άδεια του φίλου Παντελή, αυτόν τον σεμνό καλλιτέχνη, που με την δεξιοτεχνία στο βιοτό όλοως μας είχε μαζέψει, ο οποίος σήμερα είναι 90 χρονών περίπου. Αυτός, λοιπόν, είναι εγγονός του Νάσου Τσουλιμάρη, που ήταν κατά κάποιο τρόπο αρχηγός της συνοικίας, που όλοι τον εβόλταν. Αυτή κάπως προσφέρει.

Πώς βρέθηκαν αυτοί οι άνθρωποι με μελαγχρό δέρμα, με τέτοια νοοτροπία στη συνοικία αυτή; Ήταν αυτόχθονες; Μάλλον όχι. Τότε από πού ήρθαν και πότε; Όντε το ένα, ούτε το άλλο ξέρω.

Υποθέτω, λοιπόν, ότι θα ήρθαν πολύ πριν το 1821 στις Καλαρίτες, όπου η οικονομική ευρωστία, επομένως και η ευημερία, ήταν διάχυτη. Σ' αυτό το χωριό όλο και γυροφόρενη η μετακινούμενη αυτή ομάδα.

Οι Καλαριώτες είχαν ανάγκη από εργατικά χέρια, για τις δουλειές τους και όχι μόνο, αλλά και για τη μουσική ντυγαγογία, στα πανηγύρια, στους γάμους, στα τραπέζια. Αυτά ήταν κάτι που μπορούσε να τα προσφέρει το πολύ μελαγχρό αυτό μουσολόγιο, το οποίο προφανώς επιθυμούσε μια μόνιμη εγκατάσταση σ' ένα τέτοιο χωριό.

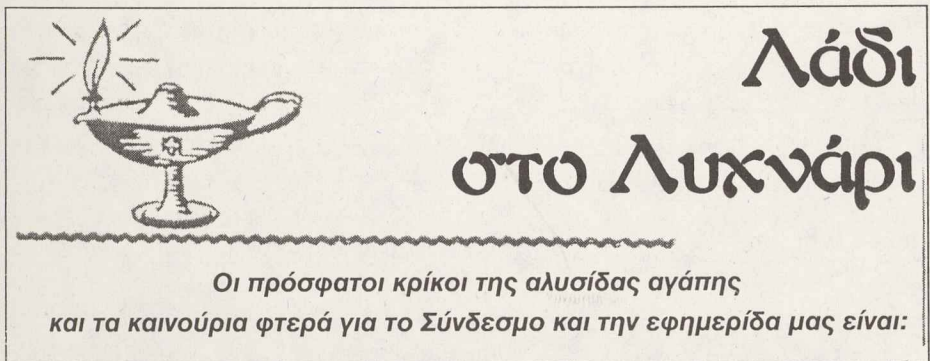
Κατέλθαν, λοιπόν, το χωριό αυτό, με την ανοχή των Καλαριτών και έτσι, πετρώδεις-πετρώδεις έχτισαν τα καλύβια τους. Κοντά σ' αυτούς ήρθαν και άλλοι, ως γειαστοί ή ως νέους και με διάφορες επιμύξες με τα χρόνια, ανά-σγά, στο μελαγχρόν δέρμα άρχισε να ξανοίξει, μέχρι που μερικοί γεννιόνταν με γυλανά μάτια.

Προσάβητε βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης ήταν από καθόλου έως ελάχιστες. Βέβαια, για την εργασία τους η αμοιβή ήταν πενήνρη. Και οι Καλαρίτες είχαν φτωγούς, αλλά το νοικοκυριό τους ήταν σε καλό επίπεδο. Όλοι είχαν μια γελάδα ή 2-3 γίδες για το γάλα, που ήταν βασική τροφή για τα παιδιά και για τους ενήλικες.

Τα σπτικά τους φροντισμένα και ζεστά. Βέβαια, αυτοί είχαν ένα χωράκι, ένα κτήρι και άλλες προποθέσεις, ενώ οι άλλοι ήταν σίγουρα προλετάριοι 100%, αλλά η νοοτροπία, νοοτροπία...

Κάποιος απ' αυτούς απερίσσε να πάρει μια κατοικούλα να την μεγαλώσει, για να έχει λίγο γάλα για τα παιδιά, τα οποία την χείρνονταν και την γάδωναν. Δεν πέρισσαν όμως 5-6 ημέρες και η κατοικούλα ένοιωσε στο λαμόμι της να την ακουμπάει οι μεγάλοι με τη λαπίδα του μαχαριού. Το πέρισσε να χυθεί, όμως δεν ήταν. Τα παιδιά κλάγανε πολύ, αλλά όταν φάγαν καλά, γέλασαν και πάλι, λέγοντας καλά κάναμε, πιο νόστιμο το κρέας τώρα, παρά το γάλα μετά δυο χρόνια. Οι γονείς των παιδιών ρωτήσαν αρκετό από το μεροκάλα κρεσί και μετά από λίγο βγάει ο πατέρας το κλαρίνο από την θήκη του, ξερεκμερίει ο μεγάλος γιός το λαούτο και το γλέντι υψολάγρως. Οι γείτονες κάτι μαρίστηκαν και το περίμεναν, διότι δεν πίστευαν στην μακροήμερωση της κατοικούλας.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΖΩΓΚΟΣ

Για την εφημερίδα (Κ.Ν.)

- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο κ. **Κων/νος Τσόκας**, που διαμένει στην Περαχώρα Τυρνάβου.
- Δέκα χιλιάδες (10.000 δρχ.), ο κ. **Ορέστης Μπελλάλης**, που διαμένει στο Μεσολόγγι.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.), ο κ. **Χριστόφορος Σιάμος**, που διαμένει στο Μεσολόγγι.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.), η κ. **Μαριγώ Κουτσονίκη**, που διαμένει στο Μεσολόγγι.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.), ο κ. **Κων/νος Μποτσώλης**, που διαμένει στο Καστρί Λαμίας.
- Δέκα χιλιάδες (10.000 δρχ.), ο κ. **Αντώνιος Ζαρίμπα**, που διαμένει στα Γιάννινα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο κ.

- Φίλιππος Μπόρος**, που διαμένει στη Θεσσαλονίκη.
- Δέκα χιλιάδες (5.000 δρχ.), ο κ. **Γεώργιος Μαρέτης**, που διαμένει στην Παραμυθιά.
- Δέκα χιλιάδες (10.000 δρχ.), η κ. **Μαριγώ Μπακαγιάννη**, που διαμένει στην Παραμυθιά.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) η κ. **Αρετή Βλαχοδήμου**, που διαμένει στην Ελασσόνα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.), η κ. **Αναστασία Πατούνη**, που διαμένει στα Γιάννινα, σε μνήμη του συζύγου της Θεοδώρου Πατούνη.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.), η κ. **Γκόλφω Κρανιώτη** του Γ., που διαμένει στην Άρτα.

Κοινωνικά

ΓΑΜΟΙ:

- Ο **Μπακαγιάννης Κων/νος** του **Σωτηρίου** με τη **Φασούλα Όλγα** του **Γεωργίου** στη Λάρισα.
- Ο **Γκογκάκης Πέτρος** του **Ηλία** με την **Κουταρέλα Όλγα** του **Γεωργίου** στη Φαρκαδώνια Τρικάλων.
- Ο **Σύνδεσμος μας συγχαίρει θερμά τα νέα ζευγάρια και τους εύχεται χαρούμενα και ευτυχισμένη ζωή καθώς και πολλούς απογόνους.**

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

- Η κ. **Δέσποινα Κότσινα** του **Νικολάου**, απέκτησε αγοράκι.
- Η κ. **Λίτσα Ζερβά** του **Χρήστου**, απέκτησε κοριτσάκι.
- Ο **Σύνδεσμος μας συγχαίρει θερμά**

τους γονείς των νεογέννητων και τους εύχεται να ζήσουν ευτυχισμένα και χαρούμενα.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

- Ο **Μόκας Γεώργιος** του **Ανδρέα** στη Θεσσαλία.
- Η **Βασταρούχα Ελένη** του **Γεωργίου** ετών 37, στην Αθήνα.
- Ο **Γιώτης Κων/νος**, ετών 69, στα Γιάννινα.
- Η **Αρλέτου Βαρβάρα** του **Βασιλείου**, ετών 85, στα Γιάννινα.
- Ο **Σύνδεσμος μας εκφράζει τα συλλυπητήρια του στους οικείους και τους συγγενείς των αιμιώνων συμπατριωτών μας.**

Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Καλαρρυτών

Από το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Καλαρρυτών, ανακοινώνονται τα παρακάτω:

- Ο κ. **Σωτήριος Κωσταδήμας**, από Ιωάννινα, προσέφερε το ποσό των είκοσι χιλιάδων δραχμών (20.000) στη μνήμη της Καλλιόπης Κράβαρη, για τις ανάγκες του Ιερού Ναού.

- Ο κ. **Ευάγγελος Γκούμας**, από Ιωάννινα, προσέφερε το ποσό των πενήντα χιλιάδων δραχμών (50.000), στη μνήμη των γονέων του Κων/νου και Αικατερίνης Γκούμα για τις ανάγκες του Ιερού Ναού.

- Ο κ. **Κων/νος Γκότσης**, από Πρέβεζα, προσέφερε το ποσό των δέκα χιλιάδων δραχμών (10.000), στη μνήμη της συμπεθέρας του Καλλιόπης Κράβαρη, για τις ανάγκες του Ιερού Ναού.

- Ο κ. **Ευάγγελος Γκούμας**, από Ιωάννινα, προσέφερε το ποσό των πενήντα χιλιάδων δραχμών (50.000) στη μνήμη των γονέων του Κων/νου και Αικατερίνης Γκούμα, για τις ανάγκες του Ιερού Ναού.

Τι προβλέπει και ποιές περιοχές αφορά Μελέτη για την ανάπτυξη των Τ ζ ο υ μ έ ρ κ ω ν

Ο Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΟΟΣΑ) σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ αποφάσισε την εκπόνηση μελέτης για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής "ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ". Πρόσφατα όπως ανακοίνωσε ο υφυπουργός Θ. Κολιοπάτης, έγινε σύσκεψη στην Αθήνα με τη συμμετοχή εκπροσώπων του ΟΟΣΑ και της Αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με τα διοικη-

τικά όρια "ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ" η περιοχή περιλαμβάνει τις κοινότητες Συρράκου, Καλαρρυτών, Ματσουκίου και τους Δήμους Τζουμερκων και Πραμάντων του Νομού Ιωαννίνων και τις κοινότητες Μελισσοσυργών και Θεοδωριανών, όπως και τους Δήμους Αγνάντων και Αθαμανίας του Νομού Άρτας.

Η μελέτη η οποία θα είναι έτοιμη μέχρι το Μαίο του 2000 θα αναφέρεται στα συγκριτικά

πλεονεκτήματα της περιοχής Τζουμερκων που αναφέρονται, στο Φυσικό Περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, στους παραδοσιακούς οικισμούς Συρράκο-Καλαρρυτές, στους Πολιτιστικούς πόρους όπου θα περιλαμβάνονται και η μονή Κητίνας Καλαρρυτών και στην Τουριστική υποδομή.

Ας ελπίσουμε ότι θα ανατείνουν καλύτερες μέρες, για τα θρυλικά Τζουμερκα.

Στη μνήμη του Γιώργου Μίντζα για τα 50 χρόνια από το θάνατο του το 1948

Γράφει: Η αδελφή του **ΑΘΗΝΑ-ΜΙΝΤΖΑ - ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ**

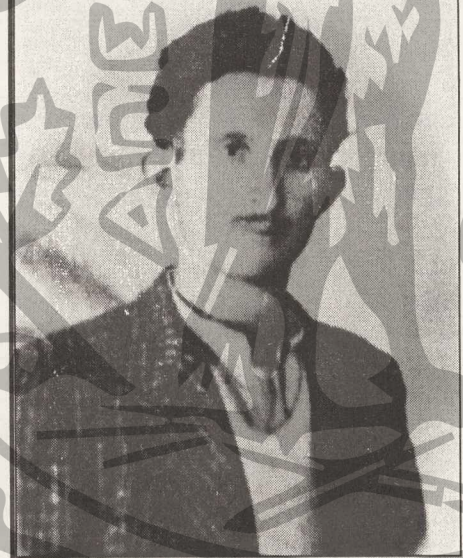
ΤΡΕΙΣ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ

Ο Γιώργος Μίντζας, γεννήθηκε στο χωριό Καλαρρυτές του Νομού Ιωαννίνων το 1925 από γονείς κτηνοτρόφους.

Στην περίοδο της Εθνικής Αντίστασης κατά των κατακτητών 1941-44, είχε οργανωθεί στην ΕΠΟΝ. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου το 1947 κατέφυγε στους αντάρτες και έλαβε μέρος σε πολλές μάχες, όπου διακρίθηκε για την ανδρεία του. Στις μάχες του Σουλίου ονομάστηκε Ανθυπολοχαγός επ' ανδραγαθία.

Πριν 50 χρόνια, το 1948, ο Γιώργος Μίντζας σκοτώθηκε στις μάχες του Μπικόβικ στο Βίτσι.

Στη μνήμη του αγαπημένου μου αδελφού και στη μνήμη των συγχωριανών μου Τάκη Τσόκα, Αντώνη Γκατζόνια, Αλέκου Σακογιάννη, Σωτήρη Φασούλα και Βασίλη Γκατζόνια που έδωσαν τα φλογερά τους νιάτα, για τα ιδανικά τους, προσφέρω 25.000 δρχ. στα ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΝΤΖΑΣ (1925-1948)

Τρεις σταυραετοί πετάξανε τρία αδέρφια αγαπημένα πάνω στις Πίνδους τις κορφές στις Πίνδους τις ραχούλες.

Άντε καημένα μου βουνά ορθά καθαροσπιάνα που έχετε ορθή την κορυφή και βλέπετε αγνάντια.

Πείτε μου σας παρακαλώ βουνά μ' σας ικετεύω τι κάνετε τ' αδέρφια μου που χρόνια τα γυρεύω.

Τζουμερκα μου περήφανα μ' απότομα Τσουγυάρια. Μήπως αετοί σας φέρανε των αδελφών κουφάρια.

Διάσελα όμορφες πλαγιές και δροσερές βρυσούλες, λόγγα, ρουμάνια, κουναβιές που κελαιοδύνε τα πουλιά, το λεν οι περδούλες.

Πέστε μου σας παρακαλώ Πέστε μου σας ρωτάω Μην είδατε τους σταυραετούς που χρόνια τους ζητάω.

Άντε βουνά μ' περήφανα αβάντα ωραία. Με τις αλύγιστες κορφές και τ' ασπόμενα χιόνια.

Γιώργω μ' και πάλι ήρθε η Άνοιξη Ανθίσανε τα δέντρα γλυκά το λένε τα πουλιά και κελαηδούν τ' αηδονία.

Με τη γλυκειά τους τη λαλιά την όμορφη αρμονία χτίζουνε τις φωλιές τους και φτιάχνουν συναυλία.

ΑΘΗΝΑ ΜΙΝΤΖΑ - ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

➤ Με την αποπεράτωση του δρόμου προς Καλαρρύτες, που δεν πιστεύουμε ότι θ' αργήσει πολύ, νέες συνθήκες θα δημιουργηθούν για το χωριό μας και την προοδό του. Νέα σπίτια θα κτισθούν και νέα νοικοκυριά θα αναπηδήσουν και γενικά η κατάσταση θα βελτιωθεί αισθητά. **Όμως υπάρχει νόμιμη οριοθέτηση του οικισμού, για να ξέρει κανένας μέχρι που μπορεί να χτίσει;** Να λοιπόν ένα σοβαρό θέμα, με το οποίο πρέπει άμεσα ν' ασχοληθεί η Κοινοτική Αρχή στο χωριό μας.

➤ Με το θέμα των κοινοτικών σφαγείων είχε ασχοληθεί προ 4ετίας ο άτυπος Φορέας Ανάπτυξης των Καλαρρυτών. Είχε δε τότε επιλεγεί και η τοποθεσία μεταφοράς τους, εκτός βέβαια του οικισμού. **Μέχρι σήμερα δεν έγινε απολύτως τίποτε.** Η μεγάλη καθυστέρηση στην αντιμετώπιση του θέματος δείχνει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα σοβαρά προβλήματα του χωριού, που άπτονται της υγείας των κατοίκων και της προστασίας του Περιβάλλοντος.

➤ Προγράμματα της ΕΟΚ εφαρμόζονται σε πολλές Κοινότητες και Δήμους του Νομού Ιωαννίνων, πεδινούς και ορεινούς. Και να ευεργετικά τους αποτελέσματα νέμονται, αγρότες, κτηνοτρόφοι, Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και μεμονωμένοι κάτοικοι. Έχουμε τη γνώμη ότι η κοινοτική αρχή, έχει χρέος να ενημερώσει και μάλιστα εγγράφως, τους κατοίκους και τους φορείς του χωριού, για τα προγράμματα αυτά και τις ευεργετικές συνέπειές τους.

➤ Το έχουμε ξαναγράψει, το τονίζουμε όμως και σήμερα με ιδιαίτερη έμφαση. Πρέπει να λείπει, επιτέλους αυτή η άσχημη και αποκρουστική κατάσταση, που επικρατεί στις βρύσες της πλατείας του χωριού μας. Είναι μια κατάσταση που προσβάλει βάνουσα την εικόνα του χωριού και τον πολιτισμό του.

➤ Επισκευή και ανακαίνιση χρειάζεται και το κανάλι ομβρίων υδάτων από τη βρύση Φίτρου μέχρι και την πλατεία του χωριού. Πολλές φορές με τις βροχές λόγω βλάβης του καναλιού, σε ορισμένα σημεία, τα νερά πλημμυρίζουν το δρόμο.

➤ Το σημαντικό θέμα της Τουριστικής Ανάπτυξης της περιοχής μας, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποσπασματικά. Δηλαδή ο ένας να προτείνει τελεφερίκ, ο άλλος τη δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου και άλλοι να κάνουν διάφορες άλλες προτάσεις που φαίνονται μεν εκ πρώτης όψης ωραίες, είναι όμως παντελώς ανεφάρμοστες και δεν βοηθούν τον επιδιωκόμενο σκοπό. Το θέμα της τουριστικής ανάπτυξης πρέπει να αντιμετωπισθεί γενικά και για ολόκληρη την περιοχή των τριών ορεινών Κοινοτήτων Καλαρρυτών, Μασσουκίου και Συρράκου. Εμείς προτείνουμε να γίνει σύσκεψη των προέδρων Κοινοτήτων και των άλλων φορέων τους με τους αρμόδιους Υπηρεσιακούς Παράγοντες και εκεί να χαραχθούν οι βασικοί άξονες της Τουριστικής Ανάπτυξης της περιοχής, που θα πρέπει να τηρηθούν, απαρέγκλιτα.

➤ Γεφύρι της Άρτας έγινε ο Κοινοτικός ξενώνας του χωριού μας. Και ενώ, έχει φάει μέχρι σήμερα δεκάδες εκατομμύρια δεν είναι ακόμη σε θέση να στεγάσει αξιοπρεπώς, όσους επιθυμούν να στεγαστούν εκεί. Ας δούμε όμως τι γίνεται στο γειτονικό μας Συρράκο, που είναι άξιο θαυμασμού και μίμησης. Ήδη τελείωσε ο πρώτος κοινοτικός ξενώνας και λειτουργεί με σύγχρονες προδιαγραφές και το ερχόμενο καλοκαίρι θα λειτουργήσει και ο δεύτερος μεγάλος ξενώνας στο παλαιό σχολείο.

➤ Το γραφικό μονοπάτι Αγίου Γεωργίου Συρράκου-γέφυρας Κουιάσας Καλαρρυτών και εκείθεν Καλαρρύτες, έχει χαρακτηριστεί σαν ένα από τα ωραιότερα πεζοπορικά μονοπάτια τόσο από τους ορειβάτες, όσο και από τους περιηγητές και τους φυσιολάτρες. Και όμως, το όμορφο αυτό μονοπάτι έχει κατακλυσθεί από συστάδες δέντρων και θάμνων και από βράχους που έπεσαν λίγο πιο πάνω από τη βρύση Κουκούλι. Ζητούμε βέβαια, εμφαντικά, τουριστική ανάπτυξη, ενώ εμείς δεν διαθέτουμε ούτε πέντε μεροκάματα για τη συντήρηση και την ανακαίνισή του. Επικρατεί η εσφαλμένη άποψη, ότι όλα πρέπει να τα περιμένουμε από το Κράτος. Ποιός αλήθεια δεν θυμάται με νοσταλγία την όμορφη και χρήσιμη συνήθεια της προσωπικής εργασίας που είχαν καθιερώσει, με τόση σοφία, οι αείμνηστοι πρόγονοί μας;

ΔΗΛΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Τα επώνυμα κείμενα, απηχούν τις απόψεις και θέσεις εκείνων που τα υπογράφουν.

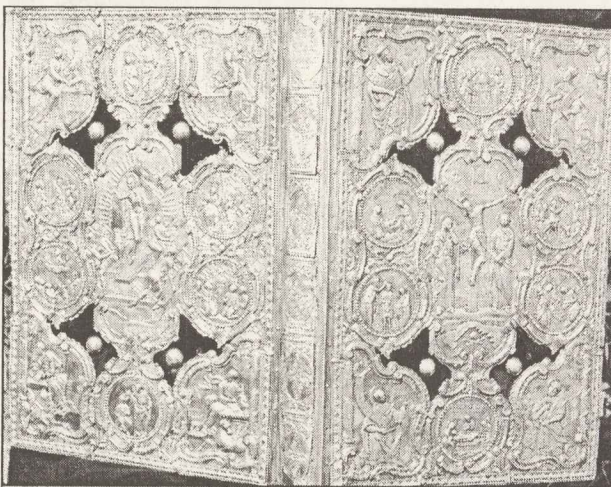
ΣΤΑ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΚΑ

Το άρθρο αυτό χράφτηκε από τον Ζακυνθινό ΔΗΜ. ΜΑΡΓΑΡΗ και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ» τον Ιούνιο του 1934.

Έτσι έλεγαν στην πατρίδα μου, τη Ζάκυνθο, τη γειτονιά της κάτω Πλατείας Ρούγας - τώρα οδός Φωσκόλου- εκεί κοντά στην Αγορά της Μέσα Μερίας, όπου είχαν τα μαγαζιά τους οι Ηπειρώτες. Μικροπαντοπωλεία που πουλούσαν κάθε είδος από τα γυαλικά και τους μαστραπάδες, ως τα κανάτια και τα μικρά πιθάρια, τα σκιοιόνα, τους σπάγγους, τα διάφορα μπαχαρικά και τις μεγάλες ψάθες με τους πλατειούς γύρους που αγόραζαν οι χωριάτες για να τις φορούν όταν θα πήγαιναν στο "θέρο", στην απέναντι δυτική Πελοπόννησο. Τ' όνομά της η γειτονιά το πήρεν από τους Ηπειρώτες εκεί και που ήταν οι πιο πολλοί από την ανθηρή κωμόπολη Καλαρρύτες της Ηπείρου. Και δεν ήταν μονάχα εκεί, αλλά και στον από πάνω δρόμο, στην επάνω Πλατεία Ρούγα -σημερινή οδό Αλεξ. Ρώμα- οι Ηπειρώτες είχαν ανοίξει τα πλούσια εμπορικά, τα ωραία χρυσικάδικα, τα ψυλικάτζικα, τα υφασματοπωλεία, όλα καλά πλουτισμένα και με λαμπρές δουλειές που έδιναν μίαν όψη πολιτισμού και μια κίνηση ζωής στην πόλη τη εποχή εκείνη.

Όπως ύστερα από την άτυχη επανάσταση του Όρλωφ πολλές οικογένειες από την Πελοπόννησο ήρθαν

στην κοντινή Ζάκυνθο για να σωθούν από τον κατατρεγμό των Τούρκων, κάτω από την προστασία της Αγλίας και σχηματίστηκε η τάξη εκείνη των Ζακυνθιωραίων, έτσι κ' οι Ηπειρώτες από την εποχή του Αλή κι έπειτα στο Εικοσιένα, διωγμένοι και κατατρεγμένοι ξεμπερδάρizαν στα Εφτάνησα. Κ' η Ζάκυνθος τότε δέχτηκε πλήθος από τους πρόσφυγες αυτούς της Ηπείρου που εγκαταστάθηκαν κι εμείναν εκεί για πάντα. Μα εκείνοι που διακρίθηκαν περισσότερο και μπορεί να πει κανείς πως έδωκαν πραγματικά νέα μορφή στη Ζάκυνθο ήταν οι Καλαρρυτίτες, οι Καλαρρύτες όπως τους ήθελαν οι Ζακυνθιοί. Από την ιστορική πατρίδα τους, την προσδευμένη σε πολιτισμό όσο δεν μπορεί να φανταστεί κανείς σ' εκείνα τα χρόνια, έφεραν στη Ζάκυνθο από τη μια μεριά το εμπορικό τους δαιμόνιο και από την άλλη τη θαυμαστή τέχνη της χρυσοχοίας και αργυρογλυπτικής. Οι Καλαρρύτες και το Συρράκο, δύο δίδυμα χωριά πλούσια, με δικό τους ελληνικώτατο τύπο εθνικού βίου, σκαρφαλωμένα επάνω σε βράχια και γκρεμνά κατάλληλα για φυλίες αετών παρά για κατοικία ανθρώπων, μας φανέρωσαν ένα πολιτισμό ανώτερο, αξιο για κάθε θαυμασμό. Στο δέκατον όγδοο και δέκατο ένατο αιώνα οι Καλαρρυτίτες είχαν πιάσει τις αγορές της Μεσογείου και ίδρυσαν μεγάλα σπία στη Νάπολι, στο Λιβόρνο, στη Γένοβα, στη Μάλτα, στη Βενετία, στο Τριέστι, εμπορευόμενοι μπαμπάκια, μετάξια, δέρματα,

Το ιστορικό Ιερό Ευαγγέλιο των Καλαρρυτών (έργο του Αθανασίου Τσιμούρη)

γουνάρικα, χωρίς να παραμελούν τα γράμματα και τις τέχνες. Στους Καλαρρύτες τότε πολλοί μιλούσαν ξένες γλώσσες κ' είχαν πλούσιες ιδιωτικές βιβλιοθήκες, σχολεία ανθούσαν και η τέχνη του χρυσαφιού έφθασεν εκεί στον ανώτερο βαθμό της τελειότητας.

Έτσι και στη Ζάκυνθο έφεραν το εμπορικό τους δαιμόνιο και τη θαυμαστή τέχνη τους της χρυσοχοίας και αργυρογλυπτικής. Φίλεργοι, σιωπηλοί, υπολογιστικοί, τίμιοι, ειλικρινείς στη δουλειά τους, οι έμποροι ίδρυσαν τα μεγάλα εμπορικά, τα μεγάλα σαπουνάδικα, τα μεγάλα εργοστάσια που βγαζαν το ληόλαδο και ληοκόκι, άνοιξαν γραφεία εισαγωγής κι εξαγωγής κι έδωκαν στη Ζάκυνθο τη μεγάλη βιομηχανική κίνηση που κράτησε για χρόνια. Διαφορετικοί χαρακτήρες από τους Ζακυνθινούς, έφεραν από την τυραννημένη πατρίδα τους στο γελαστό και ξένια στο νησί τη μελαγχολική διάθεσή τους, το φωτισμένο αλ-

λούτο πνεύμα τους, τη μαλακή και ήμερη ψυχή τους που μπορούσε τώρα ν' αναπνεύει ελεύθερα σε μια ασφαλισμένη ζωή. Αντίθετα από τους Ζακυνθινούς που ζούσαν ήσυχα, οι αφεντάδες με τα πλούτια τους την ανοιχτή ζωή των πολιτισμένων ανθρώπων που δε γνώριζαν σκληρά βάρβαρη -και οι εργατικοί και με την αμεριμνησία, την καλοπέραση και το τραγούδι, οι Καλαρρύτες ήσυχτοι, αθόρυβοι, λιποί, εσकुβάν το κεφάλι κάτω από τη δουλειά, τα κατάστιχα και τους αριθμούς. Θυμάμαι ένα συμμαθητή μου στο γυμνάσιο, Καλαρρυτόπαιδο, πόσο ξεχώριζε από όλα εμάς τα Ζακυνθινόπουλα. Ήσυχο, ταπεινό εργατικό, μελετημένο πάντα, όσο μπορούσε κι όσο έπαιρνε μ' ένα χαμόγελο γεμάτο ειλικρίνεια μα και με μια αταβιστική μελαγχολία, ερχόταν στην παράδοση πρώτος κι έφευγε τελευταίος. Δεν έκανε συντροφιά παρά μ' ένα δύο συμμαθητές του Ζακυνθινομωραϊτόπουλα.

Ούτε παρέα για κανταδίτσα, ούτε σ' εκδρομές, ούτε στις βάρκες και στα κολύμπια μας λάβαινε μέρος. Από το μάθημα ίσα στο σαπουνάδικο του πατέρα του, όπου μέσα στο γραφείο μοίραζε τη μελέτη του με τη δουλειά του μαγαζιού. Σε διάστημα λίγων χρόνων οι Καλαρρύτες έφθισαν στη Ζάκυνθο τις λαμπρές οικογένειες και τις προσδευμένες εργασίες και οι περισσότεροι απ' αυτούς βρήκαν αξία θέση στην πρώτη τάξη της Ζακυνθίνης κοινωνίας. Οι οικογένειες των Δαμύρηδων, του Καραμπίνη, του Γιούρου, του Ραφτάνη, του Μπάφα, του Μπούρου, του Μπαχμή, του Δάφνου έδωκαν στον τόπο, τα καλά εκείνα χρόνια, μια γερή βιομηχανική κίνηση και μια τίμια εμπορική σφραγίδα που ξεπερνούσε τα σύνορα και τον μικρό ελεύθερο κράτους. Και παράλληλα σ' αυτή την πεζή εμποροβιομηχανική ζωή που τόνωσε την εργασία και τον πλούτο του νησιού, οι τεχνίτες Καλαρρύτες βρίσκουν εκεί την κατάλληλη ατμόσφαιρα για να δώσουν στη νεώτερη Ελλάδα την αναγέννηση της χρυσοχοίας και της τρυφαιτικής σκαλιστικής του χρυσαφιού και του ασημιού, ο Διαμάντης Μπάφας και ο περίφημος γιος του Γιώργης που έμεινε γνωστός με το μικρό όνομα του πατέρα του, ο Τσιμούρης, ο Βαρσάμης, ο Στάθης, ο Παπαστέφανος Τουτουνάκος, ο Μπλούτσος ο αρχιχρυσικός του Αλή, είναι οι μεγάλοι και εξακουστοί καλλιτέχνες που έχει να δείξει η νέα χριστιανική Ελλάδα. Η αργυρή λάμνα που κλείνει το σκηνώμα

του Αγίου Διονυσίου είναι το μεγάλο μνημείο που άφησε το τσεζέλο του Μπάφα. Ο "κεκοιμημένος" άγιος στο κρεβάτι του περιστοιχισμένος από τους καλογέροντες που κλαιν είναι το μεγάλο ποίημα που με το καλέμι του ο Καλαρρύτες τεχνίτης έγραψε, υψώνοντας την καλλιτεχνική του αντίληψη σ' αθάνατα ύψη ιδανικής δημιουργίας. Και ύστερα τ' άλλα του σκαλίσματα σε μια εικόνα, σ' ένα ευαγγέλιο, σ' ένα πολυέλεο, λεπτοεργήματα απaráμυλλης δεξιοτεχνίας είναι τα θαύματά του που θα διακονίζουν το μεγάλο καλλιτεχνικό του όνομα. Ο άλλος χρυσικός ο Τσιμούρης μας παράδωκε το μοναδικό για τις χρυσογλυφίες του Ευαγγέλιο του ναού της Ευαγγελιστρίας, ένα υπέροχο έργο λεπτής εργασίας και ευλαβητικής διαθέσεως. Και οι άλλοι με τις πρότυπες κι ανυπερβλήτες εργασίες τους επάνω σ' αργυρά Ευαγγέλια, τους Αποστόλους, σ' αργυρά κανδήλια και στις αλυσίδες τους, στα μανουάλια, στα θυμιατήρια αποτέλεσαν το μεγαλοκαλλιτεχνικό εργασιτήριο της Καλαρρυτικής χρυσοχοϊκής τέχνης που άνοιξε στη Ζάκυνθο τα τέλη του 18ου αι. και την αρχή του 19ου. Έτσι όλοι μαζί οι Καλαρρύτες, οι έμποροι, οι βιομήχανοι, οι τεχνίτες, στη Ζάκυνθο μας αποκάλυψαν το θαύμα ότι κάτω από τον τρόμο του Αλή διατήρησαν ελεύθερη την ψυχή τους, για να εκδηλώσουν την κάθε τους ενέργεια σ' ένα απόσταγμα ανώτερου πολιτισμού.

ΔΗΜ. Κ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ